

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNIKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Analýza makroekonomických ukazatelů zemí Visegrádské čtyřky po vstupu do Evropské unie
Analysis of Macroeconomic Indicators of the Visegrad Group Countries after Joining the
European Union

Student: Martin Kotlář

Vedoucí bakalářské práce: prof. Ing. Lumír Kulhánek, CSc.

Ostrava 2019

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student: **Martin Kotlář**

Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202R027 Národní hospodářství

Téma: **Analýza makroekonomických ukazatelů zemí Visegrádské čtyřky po vstupu do Evropské unie**
Analysis of Macroeconomic Indicators of the Visegrad Group Countries after Joining the European Union

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretické aspekty ekonomické integrace
 3. Historie ekonomického vývoje zemí Visegrádské čtyřky
 4. Analýza makroekonomických indikátorů zemí Visegrádské čtyřky před a po vstupu do Evropské unie
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BALDWIN, Richard and Charles WYPLOSZ. *The Economics of European Integration*. 4th ed. London: McGraw-Hill Education, 2012. 560 p. ISBN 978-0-07-713172-2.

EL-AGRAA, Ali M. *The European Union: Economics and Policies*. 9th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 489 p. ISBN 978-1-107-00796-3.

ZLÝ, Bohumír. *Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace*. Brno: Tribun EU, 2009. 284 s. ISBN 978-80-7399-719-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. Ing. Lumír Kulhánek, CSc.**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 10.05.2019

Ing. Jiří Balcar, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě, dne 10. května 2019

.....
Martin Kotlář

Poděkování

Rád bych poděkoval svému vedoucímu bakalářské práce prof. Ing. Lumíru Kulhánkovi, CSc. a také Ing. Janu Šulákovi za odborné konzultace, cenné rady, připomínky a vstřícný přístup v průběhu psaní této práce.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Teoretické aspekty ekonomické integrace	6
2.1	Vymezení ekonomické integrace.....	6
2.2	Motivy ekonomické integrace	7
2.3	Metody ekonomické integrace.....	8
2.4	Formy ekonomické integrace	9
2.5	Protiintegrační síly.....	11
2.6	Globální integrace.....	12
2.6.1	Subjekty globální integrace	13
2.6.2	Stupně globální integrace	14
2.7	Regionální integrace	14
2.7.1	Vztah globální a regionální integrace.....	14
2.7.2	Stupně regionální integrace	15
3	Historie ekonomického vývoje zemí Visegrádské čtyřky.....	20
3.1	Ekonomická integrace v empirické literatuře	20
3.2	Ekonomický vývoj zemí Visegrádské čtyřky před vstupem do EU	22
3.2.1	Česká republika	22
3.2.2	Slovenská republika	26
3.2.3	Polská republika	28
3.2.4	Maďarsko	31
4	Analýza makroekonomických indikátorů zemí Visegrádské čtyřky před a po vstupu do Evropské unie.....	35
4.1	Hrubý domácí produkt.....	35
4.2	Nezaměstnanost	37
4.3	Inflace	39
4.4	Čistý export.....	41

5	Závěr	44
	Seznam použité literatury	46
	Seznam zkratek	55
	Seznam tabulek	57
	Seznam grafů.....	58
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	

1 Úvod

Vstup do Evropské unie v roce 2004 byl stěžejním momentem v novodobé historii nejen pro země Visegrádské čtyřky, ale také pro všechny, v té době členské i přistupující státy. V současné době, kdy si připomínáme 15 let od vstupu do tohoto integračního uskupení, čelí Unie stále mnoha výzvě. Od světové krize a problémům ekonomiky Řecka, přes krizi migrační, po Brexit a nárůst protiintegračních sil, zejména nacionalismu. Nejen z těchto důvodů se čím dál tím častěji objevuje otázka, zda byl vstup do Evropské unie prospěšný.

Cílem této práce je analyzovat vývoj vybraných základních makroekonomických ukazatelů zemí Visegrádské čtyřky po vstupu do Evropské unie.

Práce je rozložena do pěti kapitol, které obsahují dílčí podkapitoly. V této práci bylo využito metod analýzy a komparace prostorové i časové. První kapitolou je úvod, kde je formulován cíl práce, nastíněna základní struktura práce a popsána stručná charakteristika jednotlivých kapitol.

Druhá kapitola se zaměřuje na teoretické vymezení ekonomické integrace. Dále také na motivy, metody a formy ekonomické integrace. Následně jsou zde blíže specifikovány protiintegrační síly, které integraci brzdí, ba dokonce vedou k zániku již existující integrace. V závěrečné části kapitoly je kladen důraz na geografické formy integrace – globální a regionální.

Třetí kapitola se nejprve zabývá ekonomickou integrací v empirické literatuře. Zde je kladen důraz na vztah ekonomické integrace a ekonomického růstu, nezaměstnanosti, inflace a exportu i importu. Tyto makroekonomické ukazatele jsou sledovány z důvodu následné analýzy v kapitole čtvrté. Dále je v této kapitole podrobněji rozepsán vývoj ekonomik jednotlivých zemí Visegrádské čtyřky v období před vstupem do Evropské unie, počínaje transformačními procesy. Data o vývoji makroekonomických ukazatelů v této kapitole byla čerpána z národních statistických úřadů či národních bank daných zemí.

Analýza makroekonomických ukazatelů zemí Visegrádské čtyřky je provedena v kapitole čtvrté. Pro komparativní analýzu jsou použity následující ukazatele: reálný hrubý domácí produkt, míra nezaměstnanosti, míra inflace a čistý export. Analýza je provedena pro období 1996-2003 a 2004-2017. Zdroje dat pro tuto část práce byly čerpány od mezinárodních institucí, jimiž jsou The World Bank (World Development Indicators) a Evropská unie (Eurostat, AMECO). V závěru práce jsou shrnuty výsledky plynoucí z provedené analýzy a uveden námět pro další navazující práce.

2 Teoretické aspekty ekonomické integrace

Tato kapitola je věnována teorii ekonomické integrace. Zvláštní důraz je kladen na dvě souběžně probíhající linie integrace – globální a regionální.

2.1 Vymezení ekonomické integrace

V odborné literatuře nemá pojem ekonomická integrace jednotně definovaný význam. Balassa (1966) vymezuje ekonomickou integraci jako proces či určitý stav vývoje ekonomických vztahů. Z hlediska procesu zahrnuje opatření určená ke zrušení diskriminace mezi ekonomickými subjekty, které se řadí k různým národním státům. Ekonomická integrace jako stav může být posuzována neexistencí diskriminace mezi národními ekonomikami. Při této charakteristice je nutno rozlišovat mezi integrací a spoluprací. Zatímco spolupráce slouží k oslabení diskriminace, proces integrace eliminuje některé formy diskriminace. Zlý (2009) formuluje ekonomickou integraci přístupem pozitivním a negativním. K pochopení této definice musíme nejdříve objasnit pojem internacionalizace. Internacionalizaci chápeme jako proces trvalé a postupné konvergence jednotlivých národních ekonomik ve světové ekonomice, jenž je realizován prostřednictvím stále se rozvíjejících mezinárodních ekonomických vztahů. Ekonomická integrace z hlediska negativního tedy není ztotožnitelná s internacionalizací, interdependencí (vzájemnou závislostí) národních ekonomik, globalizací či liberalizací ekonomických vztahů mezi státy. S těmito jevy a procesy však úzce souvisí. Pozitivním přístupem můžeme pojmut integraci jako spojování dvou nebo více států do větších mezistátně nebo nadnárodně organizovaných ekonomických či politických celků, díky přijetí politických rozhodnutí jednotlivých států (které dobrovolně přenesou část své suverenity na společné orgány) vytvářejí sjednocené trhy, koordinují nebo slučují hospodářské politiky, obstarávají funkčnost těchto integrovaných trhů či regulují další ekonomické aktivity zúčastněných států a jejich subjektů. Sannwald a Stohler (1959) tvrdí, že za integraci lze považovat vytvoření nejvhodnější mezinárodní ekonomické struktury odstraněním umělých překážek za účelem optimálního fungování volného obchodu a zavedení všech žádoucích forem spolupráce a sjednocení. El-Agraa (2011) charakterizuje ekonomickou integraci již více prostě. Podle něj to je stav nebo proces, který zahrnuje sloučení oddělených ekonomik do větších oblastí s volným obchodem. Kaňa (2015) definuje integraci také jednoduše, a to jako vyvrcholení objektivního procesu již zmíněné internacionalizace.

2.2 Motivy ekonomické integrace

Motivem k vytvoření integrační organizace nemusí být pouze důvody ekonomického charakteru. Příkladem může být původně existující politická spolupráce, která se stává východiskem pro pozdější přechod k ekonomické integraci. Naopak, díky integraci ekonomické se vytvoří předpoklady pro přechod k integraci politické. Z hlediska ekonomického není důležité, zda politické nebo ekonomické motivy poskytují první podněty k integračnímu procesu, nýbrž jaké budou pravděpodobné ekonomické dopady integrace (Balassa, 1966; Zlý 2009).

Politická motivace ekonomické integrace vyplývá z totožných či blízkých politických cílů angažované skupiny států. Není podmínkou, že se tyto zájmy musí shodovat se zájmy ekonomickými. Pakliže politické a ekonomické zájmy nesplývají, nemusí být integrace optimálním řešením, jelikož očekávané ekonomické přínosy mohou být velmi sporné a mohou samotné integraci ve svých dopadech i zabránit. Významnou úlohou na účasti v integraci jsou odlišné, zcela specifické a určité zájmy jednotlivých zemí na tomto aktu. Příkladem může být orientace východoevropských zemí k západoevropským uskupením (NATO, EU), jež odráželo přesvědčení, že pouze tímto způsobem lze zajistit další demokratický vývoj (Zlý, 2009).

Integrace může vzniknout také jako produkt expanzionismu národů. V minulosti se, na základě mocenské politiky národů, sjednocovaly státy nebo malá území do velkých a politických celků. Převážně však dobytými metodami. Můžeme sem zařadit například Římskou říši nebo již z moderních dějin První Francouzské císařství vybudované Napoleonem Bonapartem. V dnešní době je však tento způsob nepřijatelný a neuplatnitelný (Zlý, 2009).

Mezi ekonomické motivy integrace patří nejrůznější očekávání ekonomických subjektů na nejrůznějších úrovních, jak makro, tak mikroekonomických. Jak tvrdí Zlý (2009) může jít o očekávání:

- z úspor z rozsahu, kdy velikost trhu má významný vliv na růst produktivity práce prostřednictvím dělby práce,
- z oslabení nepříznivých vlivů z kolísání obchodních aktivit na světových trzích,
- z účinnějšího překonávání cyklických výkyvů tržních ekonomik založených na ziskových podnětech,

- ze zvýrazněného vlivu integrace na technologický pokrok a jeho efekt jak na růstovou dynamiku, tak na zkvalitnění národní výroby a spotřeby,
- z posílení vlivu a pozice v subregionu, kontinentu či ve světové ekonomice a politice,
- z rozšíření zdrojů, jenž je důležité zejména u málo rozvinutých zemí pro zakládání nových průmyslových odvětví a výroby,
- ze zvýšení vyjednávacího potenciálu v negociaci s mezinárodními institucemi, organizacemi, s třetími zeměmi či dalšími integračními organizacemi.

2.3 Metody ekonomické integrace

Jak je již z definice samotné ekonomické integrace patrné, tak i metody ekonomické integrace jsou značně nejednotné. Zlý (2009) vymezuje celkem tři metody integračního procesu. Funkcionální, institucionální a direktivistickou. Balassa (1966) pojednává o přístupu liberalistickém, dirigistickém a sektorovém.

Funkcionální přístup chápe integraci jako proces spontánní, odrážející rozvoj a prohlubování tržních vztahů ve světové ekonomice. Volný obchod je jediným cílem integrace tohoto typu a prakticky i jedinou oblastí, ve které se mají uskutečňovat hospodářskopolitické aktivity států či integračních organizací. Toho je dosaženo liberalizací, a nakonec úplným odstraněním administrativních opatření vzájemnou dohodou, s cílem uvolnit výměnu zboží přes hranice členských států, a tudíž vytvořit větší trh, ve kterém mohou být zákony nabídky a poptávky efektivní bez regionálních administrativních zásahů. Tato metoda je stavěna proti regionální integraci a pokud by byla uplatněna v regionálním měřítku, tak pouze na nejnižším stupni, tedy právě na úrovni zóny volného obchodu. Zásadní myšlenkou, na níž je založena funkcionalistická představa o vývoji národních ekonomik k jejich postupné integraci, je spontánnost tržních procesů, a tedy i těch integračních (Zlý, 2009; Sannwald a Stohler, 1959).

Institucionální metoda integrace se kriticky staví ke koncepci funkcionalistické. Podle zastánců této metody totiž funkcionální přístup nebere v potaz to, že společnost není jen uzavřeným okruhem pro výrobní faktory, nýbrž specifickou realitou s daným historickým vývojem, střetáváním různých skupinových zájmů apod. Proto tato metoda, vycházející z koncepce smíšené tržní ekonomiky aplikované na integrační procesy, klade důraz na úlohu institucí v těchto procesech. Uznává potřebu uplatňování aktivní hospodářské úlohy státu, popřípadě integračních orgánů, jak v otázce vytváření, tak i následném rozvíjení a prohlubování integrace. Ta je v tomto případě zavedena prostřednictvím administrativních opatření a může

být udržována pouze nepřetržitou administrativní činností. Tento přístup je spojován s regionální integrací a je uplatnitelný na kterémkoli stupni ekonomické integrace, tedy i na úrovních hospodářské či měnové unie (Zlý, 2009; Sannwald a Stohler, 1959).

Direktivistická (příkazová) metoda, aplikovaná v letech 1949-1991 v netržním integračním systému Rady vzájemné hospodářské pomoci, ignoruje tržní vztahy a jejich úlohu jak v rámci národní ekonomiky, tak i ve vnějších ekonomických vztazích. Je založena na centrálním plánování, které je zároveň nástrojem pro alokaci zdrojů. Obchod mezi integrujícími se státy je tedy redukován na výměnu produktů prostřednictvím koordinace národních plánů (Zlý, 2009).

Liberalistický a dirigistický přístup můžeme přirovnat k funkcionálnímu a direktivnímu. Z hlediska liberalistického přístupu znamená integrace prosté odstranění překážek pohybu zboží a plateb. Podle dirigistického pojetí je možno dosáhnout integrace prostřednictvím státního obchodování a národních hospodářských plánů bez odstranění bariér. Tato alternativa nedbá na užití tržních metod a spoléhá pouze na administrativní, mimotržní prostředky (Balassa, 1966).

Sektorový přístup dosahuje ekonomické integrace od jednoho sektoru k druhému, a tak postupně integruje různá odvětví. Tato metoda má však hned několik nedostatků. Zatímco společná integrace všech sektorů umožňuje vyrovnávající změny, integrace pouze v jednom ze sektorů povede k úpravám pouze v tomto sektoru. Při sektorovém pojetí povede každý stupeň v integrování k nové a dočasné rovnováze cen, nákladů a alokaci zdrojů. Tato rovnováha je však s každým dalším stupněm znovu narušována. Avšak pokud jsou sektory integrovány současně, pokračuje vyrovnání cen a znovurozdělení zdrojů snadněji, neboť nedochází k nevhodné alokaci zdrojů při rozšiřování či omezování daných odvětví. Dále je u této metody potíž s koordinací fiskální, měnové či ostatní politiky. Rozdíly v hospodářské politice mohou vést ke špatnému pohybu zboží a výrobních faktorů. Tyto a další námitky naznačují, že integrace sektor po sektoru není vhodná, což neznamená, že nemůže být prospěšná, pokud politické bariéry zabraňují integraci všech sektorů. Příkladem je Evropské společenství uhlí a oceli, které přispělo k vytvoření společného trhu (Balassa, 1966).

2.4 Formy ekonomické integrace

Integrační procesy mohou probíhat velmi odlišným způsobem. Integraci můžeme dělit do konkrétních forem, které se rozvíjejí do různé hloubky i šíře. Z hlediska geografického na globální a regionální integraci. Z pohledu národohospodářského můžeme členit formu integrace

na parciální a univerzální. Při užití odvětvového kritéria pak na vertikální a horizontální. Institucionální hledisko rozlišuje integraci mezistátního a nadstátního charakteru. Specifickou a již zaniklou formou je koloniální typ integrace (Zlý, 2009; Kaňa 2015).

O parciální integraci mluvíme v případě, kdy se týká jedné sféry či několika málo úseků nebo sfér národních hospodářství. Příkladem může být celní unie, kdy dochází k integraci sféry obchodu. Dochází-li k integraci veškerých sfér národních hospodářství, označujeme tento případ jako univerzální integraci (Zlý, 2009).

Integrace na úrovni vertikální nastává v případě integrování jednoho či několika vybraných odvětví. Tento typ integrace byl užit v případě již zmíněného společenství ESUO, popřípadě stále existujícího Euratomu. Jde-li o integrování národního hospodářství zúčastněných zemí jako celku neboli všech odvětví, nazýváme jej horizontálním. Příkladem tohoto principu je Evropská unie (Zlý, 2009).

Charakteristikou mezistátní integrace jest zachování plné suverenity zúčastněných států a jejich plnoprávná pozice v rozhodovacích procesech. Rozhodování je zde většinou uskutečňováno na principu konsensu či ve formě hlasování na bázi jednomyslnosti, kde každému z účastníků připadá právo veta. Naopak v nadstátní integraci převádějí členské státy společenství část svých suverénních práv na společný orgán. Na rozhodnutí zmíněného orgánu se však aktivně spolupodílejí. Zastoupení států ve společných orgánech nemusí být nutně rovnoprávné. Může být založeno i na přijetí principu, kdy jsou některé skupiny států zvýhodněny. Forma organizace nadstátního typu je záležitostí demokratické, dobrovolné volby integrujících se zemí (Zlý, 2009).

Tato forma integrace je určitým způsobem determinována stupněm rozvinutosti. Pro úroveň zóny volného obchodu je použitelná jedině mezivládní forma. Teoreticky lze usoudit, že i na stupni celní unie nemusí být spojitost s nadvládní integrací. Předpokladem jest zavedení příslušného souboru opatření, kterým je tvořen jednotný celní tarif, jednotné celní území, popřípadě i společná obchodní politika, za podmínky setrvání v kompetenci národních států (Česko-slovenská celní unie). Společné orgány celní unie nemusí vykonávat úlohu nadstátními metodami. K řízení integrace orgány s nadnárodními pravomocemi tedy dochází až s přechodem k hospodářské unii. Obzvláště, je-li integrační organizace tvořena větším a zvětšujícím se počtem jejich účastníků (Zlý, 2009).

Koloniální integrace byla spojena s vojenskými a hospodářskými výboji zejména evropských mocností (Velká Británie, Francie, Španělsko atd.). Byla založena na totálním

podřízení kolonie metropoli. Kolonizací tak byl vytvořen společný trh dvou a více zemí a území, avšak nerovnoprávných. Metropole zde hrála dominantní úlohu na základě politické nadvlády nad ostatními účastníky. Šlo o typ asymetrické integrace, kdy ekonomiky byly vzájemně otevřené, ovšem regulované metropolí. Prospěch z trhů tedy měla pouze metropole, nikoli kolonizované země. Jak již bylo zmíněno, tato forma zanikla. Následkem byl však vznik mnoha samostatných států stále závislých a pomalu se odpoutávajících, ať už ekonomicky, politicky či vojensky, na dřívějších metropolích (Zlý, 2009).

O geografickém rozlišení, tedy globální a regionální integraci, je pojednáno dále v samostatných podkapitolách.

2.5 Protiintegrační síly

Mezi protiintegrační síly můžeme s jistotou zařadit protekcionismus. Tyto bariéry vůči dovozu můžeme klasifikovat podle toho, jak ovlivňují tzv. renty z obchodu. Existují tak tři kategorie obchodních bariér. Typickou DCR (domestically captured rent) bariérou, u které je renta zachycena doma, je clo a také některé typy kvót. Kvóta je kvantitativním omezením na množství zboží, které může být za rok dovezeno. Aby kontrolovala zboží, které je do země importováno, vydává vláda pevný počet dovozních licencí v poměru jedna licence na jednotku dovozu. Pokud vláda dává licence domácím rezidentům, pak je kvóta DCR bariérou. Avšak za podmínky, že je dává cizincům, je kvóta FCR (foreign captured rent) bariérou, u které je renta zachycena v zahraničí. Příkladem FCR bariér jsou také cenová opatření. Obchodní bariéra, která byla běžně používána proti importům ze střední a východní Evropy před rozšířením EU o státy z této lokality. V tomto případě EU prosadila dohody, že zahraniční výrobci nesmí prodávat své zboží za ceny nižší než odsouhlasené. Důležitým faktem jest, že tato opatření umožňují získat renty spíše cizím výrobcům nežli domácí vládě. Jedním z důvodů je fakt, že obchodní renty se užívají jako jakýsi druh kompenzace pro upokojení zahraničních firem a vlád, které by jinak protestovaly kvůli uvalení obchodních překážek. Posledním typem jsou frikční neboli technické bariéry obchodu zvyšují náklady dovozu tak, že jejich prostřednictvím roste složitost a tím pádem i náklady na prodej zboží na domácím trhu. Rentu nikdo nezíská, protože se žádná netvoří. Příkladem jsou rozsáhlá byrokratická omezení a průmyslové normy, které diskriminují zahraniční produkty (Baldwin a Wyplosz, 2012).

Avšak překážkami integrace nejsou pouze ty technicko-ekonomického charakteru. Existují i překážky specifického druhu, které působí proti integračním tendencím. Ty mohou nabývat povahy aktivně působících antiintegračních sil, pokud brání či brzdí integrační procesy. Mohou se také přeměnit přímo v desintegrační síly v případě, že oslabují, ohrožují, ba dokonce

vedou k zániku již existující integrace. Protiintegrační tlaky nabývají objektivního charakteru, který je dán významnými rozdíly v ekonomické úrovni zemí, civilizačními diferencemi, odlišnými politickými systémy, náboženstvím apod. a charakteru subjektivního. Ten se objevuje v důsledku působení ideologických či politických faktorů, mezi něž patří nacionalismus, separatismus národnostních menšin, xenofobie, historické vztahy, agrese a anexe apod. Tyto vlivy nepůsobí izolovaně, působí v určitých souvislostech a je tak obtížnější je překonat. Síly integrační se tak střetávají s antiintegračními a buď je postupem času oslabují a překonávají, nebo jim podlehnou (Zlý, 2009; Kaňa, 2015).

Příkladem výše zmíněných protiintegračních sil jsou kosovští Albánci, jenž po vyhnání Srbů usilovali o získání samostatnosti Kosova po odtržení od Srbska, jehož je v souladu s mezinárodním právem stále součástí, či Kyperští Turci, kteří vytvořili po vojenském zásahu Turecka Severokyperskou tureckou republiku a tím zkomplikovali vstup Kypru do EU. Dalším příkladem může být i samotná integrace České republiky do Evropské unie, kde hrály roli česko-německé vztahy. Zejména pak sudetoněmecká otázka, kdy bylo požadováno, aby vstup Česka do EU byl podmíněn splněním řady požadavků sudetoněmeckého sdružení. Mezi ně patřilo například zrušení Benešových dekretů, politické odsouzení odsunu, odškodnění atd. Nebo vznik samostatné Makedonie po rozpadu Socialistické federativní republiky Jugoslávie. Uzákonění názvu, státních symbolů a vlajky Makedonie vyvolalo v Řecku protesty a diskriminační opatření, které narušily ekonomické a politické vztahy. Vstup Makedonie by tak zanesl spor dovnitř EU (Zlý, 2009).

2.6 Globální integrace

Globální ekonomická integrace je jedním z prvků globalizace. Ta nemá všeobecně uznávanou definici. Můžeme ji například vymezit jako vzrůstající propojenost a vzájemnou závislost lidí a států, která zahrnuje dva vzájemně propojené prvky – otevření mezinárodních hranic pro stále rychlejší toky zboží, služeb, kapitálu, lidí, vědomostí a zároveň změny institucí a politik na vnitrostátní a mezinárodní úrovni, které tyto toky usnadňují či podporují (WHO, 2019). Definovat lze také jako rostoucí internacionalizace trhů se zbožím, službami, výrobními prostředky, finančními systémy, hospodářskou soutěží, korporacemi, technologiemi a průmyslovými odvětvími (OECD, 2013). Globální integraci můžeme vymezit dvěma přístupy. První pojetí přikládá důraz na spontánnost vzájemného propojování nebo spojování národních ekonomik mezi sebou. Toho je dosaženo rozvojem mezinárodní směny zboží, popřípadě výrobních faktorů. Spontánnost je v tomto případě významná z důvodu, že nositeli mezinárodní ekonomické integrace jsou subjekty, zejména pak transnacionální korporace (dále

TNK), které se domáhají změny v hospodářské politice vlád za účelem liberalizace národních ekonomik. Druhým přístupem jest chápání integrace jako výsledek aktivit státních autorit, např. odstranění celních tarifů a ostatních bariér pro volný obchod s cílem dosažení svobody světových trhů. Subjektem nemusí být pouze státy, ale také mezinárodní organizace, které svou aktivitou tuto liberální politiku podněcují (Zlý, 2009). Na základě těchto dvou přístupů tak lze globální ekonomickou integraci definovat jako „*proces postupného propojování či spojování národních ekonomik ve světové ekonomice prostřednictvím cílevědomého odstraňování překážek pro volný pohyb produktů a výrobních faktorů v celosvětovém měřítku, popřípadě...prostřednictvím regulativních zásahů do fungování světové ekonomiky, hospodářsko-politických intervencí mezinárodních organizací*“ (Zlý, 2009, str. 66).

2.6.1 Subjekty globální integrace

Z výše uvedené definice plyne, že nejvýraznějšími subjekty této integrace jsou TNK, nejvyspělejší státy a mezinárodní ekonomické organizace.

TNK jsou příkladem narůstající monopolizace, která překonává hranice států a realizuje se v oblasti světové výroby a trhů pomocí velkých, kapitálově silných firem. Dříve se prostřednictvím kartelových dohod zaměřovaly na ovládnutí trhů. V současnosti se spíše orientují na ovládnutí sféry výroby, převážně prostřednictvím přímých zahraničních investic a zakládáním filiálek v oblastech s potenciálně vysokou ziskovostí. Vedle internacionalizace tak zároveň dochází k zmezinárodnění výrobní sféry. Díky tomu je globální ekonomická integrace na mikroekonomické úrovni prohlubována. TNK tak mají možnost přesouvat výrobu do zemí s levnou pracovní silou či potenciálně ziskovým trhem. To může mít za následek zanechání domácí výroby a ponechání pouze řídicího centra, popřípadě vědeckovýzkumných a technologických oddělení v mateřské zemi, což vede k oslabení pozice vlád států. Právě státy jsou další skupinou, která hraje významnou roli v integraci globální úrovně. A to zejména mezinárodní politické a ekonomické aktivity těch nejvyspělejších. Tyto úkony jsou výrazem vzájemného propojení politických zájmů států a ekonomických zájmů firem, obzvláště tedy TNK. Příkladem může být iniciace liberalizace ve světovém obchodě zejména v 80. a 90. letech Spojenými státy americkými. Toho bylo dosaženo především prostřednictvím ovlivňováním politik mezinárodních organizací. Ty jsou dalším nositelem globalizačních tendencí. Tyto organizace se v současnosti stávají rozhodujícími činiteli v otázce postupného oslabování a odstraňování bariér bránících volnému pohybu zboží, služeb a kapitálu. Vytvářejí základ pro prohlubování globalizačních tendencí, realizují je svou politikou, využívají nástroje a přijímají

usnesení za účelem deregulace a liberalizace. Mezi nejvýznamnější organizace patří WTO, IMF, WB či OECD (Zlý, 2009).

2.6.2 Stupně globální integrace

Již z definice ekonomické integrace v úvodu této kapitoly je možno usoudit, že i globální integrace postupem času dosahuje určitého stupně. Je však nutno dodat, že zatím nemůžeme pojmut globální integraci jako dosažený stav, ale jako dlouhotrvající proces (Kaňa, 2015). Zlý (2009) vymezuje tři hlavní stupně integrace:

1. institucionalizovaný globální volný obchod se zbožím,
2. institucionalizovaný globální volný pohyb výrobních faktorů,
3. globální regulace mezinárodních ekonomických vztahů mezinárodním orgánem.

První stupeň je nejnižší formou integrace světové ekonomiky. Je to výsledek dlouhodobého procesu odbourávání bariér, trvajících nepřetržitě již od druhé světové války a od 60. let ovlivněného mezinárodními dohodami různého charakteru¹. Teoreticky by ve své finální podobě měl tento stupeň představovat volný obchod v celosvětovém měřítku, bez jakéhokoli omezení obchodu. Další úroveň integrace je stav, kdy jsou ve světové ekonomice odbourány překážky na volný pohyb práce a kapitálu mezi ekonomikami států. Vzniká tak globální zóna volného pohybu výrobních faktorů. Nejvyšším stupněm pak je povýšení hospodářské politiky z národní či regionální úrovně na celosvětovou. Je spojen s regulací podmínek obchodu a hospodářského vývoje světové ekonomiky, s důrazem na opatření směřující k harmonizaci a koordinaci národních či regionálních hospodářských politik (Zlý, 2009).

2.7 Regionální integrace

Za účelem bližšího pochopení tohoto typu integrace je nutno definovat pojetí regionu. V kontextu této práce používáme daný pojem v souvislosti s např. Evropou, nikoli územní celky na úrovni NUTS II. Co se týče charakteristiky integrace tohoto typu, v zásadě jakákoliv integrace v měřítku menším než celosvětovém, se dá považovat za integraci regionální (Zlý, 2009).

2.7.1 Vztah globální a regionální integrace

Regionální integrace vytváří trh s účinky pro všechny státy zúčastněných v integračním procesu z důvodu vyšší stejnorodosti integrujících se ekonomik i lepších předpokladů pro

¹ Od roku 1947 v kompetenci GATT, od roku 1995 WTO. V současnosti se 164 účastnickými státy.

dosažení konsenzu či shodných postojů ohledně jejich hospodářských a politických zájmů. Avšak u globální integrace tomu tak není. Trh vyvolává rozdílné účinky pro dílčí subjekty podle odlišnosti daného prostoru. Z toho důvodu některé státy nejsou ochotny otevřít své trhy globální konkurenci a globální integrace je tak bržděna hospodářskou politikou států. K úplnému rozvinutí globální integrace je tedy nezbytné odstranění systému národních států. Z tohoto úhlu pohledu tedy regionální integrace může sloužit jako určitý kompromis mezi střetem národních států a celosvětovým volným trhem. Je tak nástrojem, díky kterému lze odolávat negativním dopadům globální integrace. Posiluje vliv a váhu při vyjednávání s ostatními subjekty ve světovém měřítku, zastupuje a chrání zájmy členských států. Nahrazuje tedy slábnoucí vliv národních států. Ovšem globální integrace může negativně ovlivňovat i regionální uskupení, což si můžeme ukázat na příkladu Evropské Unie. TNK z členských zemí mohou v současnosti přemísťovat své aktivity mimo státy EU a oslabit tím ekonomickou sílu a postavení jak států, tak samotné Unie. Svými úmysly tak TNK mohou narušit ekonomický růst, způsobit zvýšení míry nezaměstnanosti, zhoršovat sociální problémy s tímto činem spojeny atd. To může mít za následek oslabení dosažených integračních efektů v EU a její způsobilost ovlivňovat budoucí formování globální integrace (Zlý, 2009).

2.7.2 Stupně regionální integrace

Teoretické vymezení stupňů regionální integrace nám pomáhá určit šíři a hloubku integračního procesu. Tyto stupně můžeme vymezit dvěma způsoby. Podle členění tradičního, které se užívá již od 50. a 60. let 20. století a odráží podobu integračních procesů té doby. Druhý typ je aktuálnější a lépe nastiňuje formování integračního procesu. Pro všechny však platí, že vyšší stupně ekonomické integrace obsahují vlastnosti předchozích stupňů. Pokud integrační organizace pokročí z nižšího stupně do vyššího, vždy to je za podmínky odevzdání části suverenity členských států (Kaňa, 2015). Avšak přesné vymezení se u různých autorů, tak jako u definice, liší. El-Agraa (2011) tak člení tyto stupně:

1. pásmo volného obchodu,
2. celní unie,
3. společný trh,
4. úplná hospodářská unie,
5. úplná politická unie.

V této práci bude použito toto členění, z důvodu lepší specifikace efektů dílčích stupňů. Balassa (1966) ve svém členění považuje za čtvrtý stupeň hospodářskou unii, kde jsou

harmonizovány určité hospodářské politiky. Pátým stupněm, nazývaným úplnou hospodářskou integrací, je myšleno sjednocení monetární, fiskální, stabilizační a sociální politiky. Tento stupeň vyžaduje ustanovení nadnárodního orgánu, jehož rozhodnutí jsou závazná pro členské státy. Zlý (2009) využívá aktuálnější dělení úrovní integrace:

1. pásmo volného obchodu,
2. celní unie,
3. primární hospodářská unie,
4. rozvinutá hospodářská unie,
5. formativní hospodářská a měnová unie,
6. úplná hospodářská a měnová unie,
7. hospodářská a politická unie.

Podle této definice v primární hospodářské unii stále existují neviditelné bariéry obchodu (technické normy, rozdíly v daňové soustavě atd.). Ty jsou odstraněny až na úrovni rozvinuté hospodářské unie. Formativní hospodářská a měnová unie je stupněm vytvářející se společné měnové politiky, úplná hospodářská a měnová unie pak vyjadřuje již vysokou rozvinutost a zahrnuje další společné politiky (např. fiskální). Hospodářská a politická unie je pak shodná s úplnou politickou unií v členění tradičním (Zlý, 2009).

a) Pásmo volného obchodu

Smlouva GATT definuje zónu volného obchodu jako skupinu dvou nebo více celních území, v nichž jsou cla a další omezující obchodní předpisy odstraněny v podstatě ze všech obchodů mezi členskými územími a produkty původem z těchto území (WTO, 1986). Členským státům je zanechána svoboda k uskutečňování jejich vlastních politik vůči nečlenským subjektům (El-Agraa, 2011). V tomto stádiu integrace však existuje hrozba, a to že zachování rozdílných celních tarifů v obchodě s nečlenskými státy vytváří možnosti pro odchýlení obchodu, výroby i investic. K čemuž dojde, pokud se výrobky vyráběné mimo oblast dovážejí do členské země s vysokými cly přes jiné členské země s nízkými cly. Jestliže se nepodniknou určitá opatření a rozdíly ve clech převyšují dodatečné náklady na dopravu, bude importované zboží přicházet do oblasti volného obchodu přes zemi s nejnižším clem. Tak se cla vyrovnají na úroveň nejnižší možnou (Balassa, 1966). Proto musí členské státy prokazovat původ zboží (Zlý, 2009). S tím je spojen problém, že na dnešních vysoce globalizovaných trzích může být obtížné identifikovat, kde byl daný produkt vyroben. S tím jsou spojeny i určité

náklady. Pro průmyslové výrobky je základním pravidlem země původu to, že se u produktu musí změnit celní klasifikace, aby podléhal bezcelnímu zacházení. Další pravidlo vyžaduje, aby k hodnotě výrobku byla v exportující zemi přidána určitá hodnota. Kvůli vysokým nákladům spojeným s dodržováním těchto pravidel např. mnoho firem ze zemí mimo EU, které by mohly být oprávněny k bezcelnímu zacházení, radši zaplatí Společný vnější tarif EU (Baldwin a Wyplosz, 2012).

b) Celní unie

Podle smlouvy GATT se celní unií rozumí nahrazení dvou či více celních území jediným celním územím tak, aby byly odstraněny cla a jiné omezující obchodní předpisy týkající se v podstatě veškerého obchodu mezi členskými státy unie, nebo alespoň pokud jde o v podstatě veškerý obchod s produkty pocházejícími z těchto území. V podstatě stejné povinnosti a další obchodní pravidla jsou uplatňována všemi členy unie na obchod se státy nečlenskými (WTO, 1986). U celní unie je požadováno, aby společný vnější tarif nebyl celkově vyšší nebo více restriktivní než před vytvořením unie. Při zakládání celní unie tedy nelze harmonizovat společný vnější tarif na nejvyšší úroveň některého z členů (Baldwin a Wyplosz, 2012). V praxi tedy na tomto stupni integrace státy integračního uskupení musí uskutečňovat a usilovat o společné vnější vztahy (El-Agraa, 2011). Výhodou celní unie je, že firmy nemusí dokazovat původ výrobku před tím, než je mu povoleno bezcelně překročit některou vnitřní hranici, jako je tomu v zóně volného obchodu. Tedy kterékoliv zboží, které se fyzicky nachází např. v Česku, bylo buď vyrobeno v ČR, nebo byl za něj zaplacen Společný celní tarif v momentě vstupu do této země. V obou případech má tak zboží nárok na bezcelní přechod do jakékoliv členské země unie bez jakékoliv dokumentace (Baldwin a Wyplosz, 2012).

Jak pro celní unii, tak pro pásmo volného obchodu jsou však společné možné pozitivní efekty z ekonomické integrace. Mezi ně můžeme zařadit zvýšenou efektivitu výroby umožněnou zvýšením specializace v souladu s teorií komparativních výhod, nebo zvýšení produkce díky využití úspor z rozsahu, které umožnila větší velikost trhu. Dále také vylepšení mezinárodní negociační pozice, umožněné větší velikostí subjektu, což vede ke zlepšení podmínek obchodu. Dalšími výhodami jsou změna ekonomické efektivity způsobena vyšší konkurencí a změny množství i kvality výrobních faktorů vyplývajících z technologického pokroku (El-Agraa, 2011).

c) Společný trh

Integrace tohoto stupně umožňuje volný pohyb výrobních faktorů napříč hranicemi členských států. To znamená, že se kapitál, práce, technologie a podniky mohou bezbariérově pohybovat mezi státy patřícími do daného integračního procesu (El-Agraa, 2011). Migrace výrobních faktorů může být považována za substitut obchodu. Pohyby faktorů sníží kvantitativní rozdíly ve vybavení kvalitou totožnými faktory a zvýší tak důležitost přírodních zdrojů, dopravních zařízení a potenciál trhů ve vztahu k obchodu. Jako důsledek vyrovnávajícího vlivu migrace výrobních faktorů na ceny faktorů se sníží rozdíly ve výrobních nákladech a ceteris paribus obchod poklesne. Různé faktory však působí ve směru opačném, kdy například migrace pracovníků povede ke zvýšení obchodu, jestliže imigranti mají sklon kupovat zboží z domovské země či za podmínky rozšiřování nových druhů zboží v imigrační zemi. Mezinárodní pohyb pracovní síly může také vést k výměně poznatků a technické kvalifikace, a tak přispět ke zvýšení obchodu díky zvýšené produktivitě. Podobných výsledků dosáhne pohyb kapitálu do méně rozvinutých zemí. Pokles obchodu tak bude zcela nevýznamným aktem oproti rozšiřování obchodu (Balassa, 1966).

d) Úplná hospodářská unie

Na této úrovni dochází k úplnému sjednocení monetární a fiskální politiky. Členské státy tedy musí zavést centrální orgán, který bude mít kontrolu nad těmito záležitostmi (El-Agraa, 2011). Mezi výhody vzniklé společnou monetární politikou můžeme zařadit ušetření na transakčních nákladech vzniklých při směně jedné měny za jinou, odstranění rizika prudkých výkyvů měnových kurzů či zvýšení transparentnosti díky porovnání cen v různých zemích. Těmito efekty jednotné měny je podporován zejména obchod (Baldwin a Wyplosz, 2012). Dále mezi tyto výhody můžeme zařadit kupříkladu možnost malých zemí (popřípadě zemí s dříve vysokou inflací) půjčovat za nižší úrokové sazby z důvodu snížení inflačního očekávání a větší efektivnosti obsáhlejších kapitálových trhů v měnové unii, či úspornější využití společné zásoby devizových rezerv. Neboť je nepravděpodobné, že se členské státy dostanou současně do schodku, takže přebytek jedné země může vyrovnat deficit jiné (El-Agraa, 2012). Měnová unie však má i své nevýhody. Mezi ně můžeme zařadit to, že se členské státy musí vzdát možnosti použití měnové politiky ke stabilizaci své národní ekonomiky kolem trendu růstu. Měnová politika zvolená ECB může být také pro některé členské státy nevhodná (McDonald a Dearden, 2005).

Sjednocení fiskální politiky může přinést pozitiva i negativa. Případným pozitivem mohou být rostoucí výnosy z rozsahu v obraně, nebo rozvoj a výroba techniky. Mezi nevýhody

můžeme přiřadit asymetrii informací, kdy informace k vybudování cest či veřejného osvětlení jsou lépe dostupné na úrovni místní než globální. I když v případě EU je úplná integrace fiskální politiky jen v mezích teorie, můžeme pozorovat určitá fiskální pravidla v unii (Baldwin a Wyplosz, 2012). Kupříkladu „podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespadají do její výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní, ale spíše jich, z důvodu jejího rozsahu či účinku, může být lépe dosaženo na úrovni Unie“ (Úřední věstník EU, 2012). V interakci s monetární politikou můžeme zmínit konvergenční kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí, které se skládá ze dvou částí. Kritérium veřejného deficitu znamená, že poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k HDP v tržních cenách nesmí překročit 3 %. Kritérium veřejného dluhu určuje, že poměr veřejného dluhu v tržních cenách k HDP nepřekročí 60 % (ČNB, 2019a). Dalším příkladem jest no-bailout klauzule, obsažena ve Smlouvě o fungování EU, kde se zakazuje členským státům EU a evropským institucím ručit za dluhy jiných členských států² (MFČR, 2013). V neposlední řadě je třeba zmínit Pakt stability a růstu, který by měl sloužit jako určitá kontrola nadměrných deficitů i po splnění konvergenčních kritérií a vstupu země do eurozóny (Baldwin a Wyplosz, 2012).

e) Úplná politická unie

Po dosažení tohoto stupně se členské státy slučují do jednoho, kdy by centrální orgán z předchozího stupně měl fungovat současně se společným parlamentem a ostatními institucemi potřebnými k zajištění svrchovanosti jednoho státu (El-Agraa, 2011). Unitární stát je však teoretickou, nikoli reálnou možností. Reálnější provedení politické integrace je politická unie států či konfederace států, které zachovávají suverenitu členských států. Nejvyšší reálně dosažitelnou formou politické integrace je federativní spojení mezi státy (Zlý, 2009).

Z pohledu EU, která hraje čím dál tím větší roli v globálním ekonomickém uspořádání, můžeme sledovat větší potřebu politické integrace ve věcech politiky průmyslu či výzkumu a vývoje. McDonald a Dearden (2005) dále tvrdí, že pokud chce být určitou protiváhou vůči USA, může být v budoucnu zapotřebí sjednocení zahraniční a bezpečnostní politiky se zavedením společných obranných sil.

² A jenž byla prolomena, když se do obtížné finanční situace dostalo Řecko (Bydžovská, 2019).

3 Historie ekonomického vývoje zemí Visegrádské čtyřky

Tato kapitola je zaměřena zejména na ekonomický vývoj zemí Visegrádské čtyřky od transformačních procesů po vstup do EU, ale také na empirické studie týkající se ekonomické integrace. Data o vývoji makroekonomických ukazatelů jsou převzata z národních statistických úřadů a národních bank.

3.1 Ekonomická integrace v empirické literatuře

Rivera-Batiz a Romer (1991) se ve své studii zaměřili na vliv ekonomické integrace na ekonomický růst. Došli k závěru, že úplná ekonomická integrace má pozitivní vliv na dlouhodobé tempo ekonomického růstu. Ve svém modelu se dále zaměřili na efekt volného pohybu zboží bez pohybu znalostí. V tomto případě může pohyb zboží ovlivnit úroveň produkce a tím i blahobyt v daných zemích, avšak neovlivňuje růst z dlouhodobého hlediska. V kombinaci s volným pohybem vědomostí je však výsledkem permanentně vyšší tempo růstu. Holod a Reed (2004) došli k témuž závěru, avšak přínos zvýšeného růstu přisuzují spíše koordinaci ekonomik integrovaných států nežli samotné integraci. Levin a Zervos (1998) došli k závěru, že integrace kapitálového trhu nemá výrazný vliv na ekonomický růst. Ke stejnému úsudku došli i Edison et al. (2002), kdy finanční integrace sama o sobě přímo neurychluje ekonomický růst. Autoři však dodávají, že tato integrace je spojena s jinými ekonomickými přínosy, jimiž jsou kupříkladu rozvoj bankovního sektoru, akciového trhu apod. Chen a Quang (2014) následně zjistili, že pro podporu potencionálního zisku z této integrace je důležitý zlepšující se domácí finanční vývoj, kvalita institucí a zachování vládních výdajů v rozumných mezích. Dreger a Zhang (2014) ve svém modelu dokázali, že dopad růstu HDP Číny může být značný pro region Asie, ale nižší pro USA a eurozónu. Čínský hospodářský růst vede k určitému oddělení vazby vývoje mezi Japonskem a západními zeměmi – USA a eurozónou, nikoli však mezi USA a eurozónou. Vzhledem k tomu, že se čínské firmy výrazně účastní mezinárodní výroby, dá se očekávat, že vyšší domácí inflace způsobí spillover efekt do zbytku světa. Balasubramaniam, Abu Mansor a Puah (2016) zkoumali vztah integrace obchodu a hospodářského růstu v zakládajících zemích integračního uskupení ASEAN³. Výsledky ukázaly, že integrace u těchto států ovlivňuje domácí produkci o 0,27 až 0,55 p. b. Z toho je možno vyvodit, že rozšíření trhu s odpovídající úrovní liberalizace přispívá k růstu ekonomiky zemí. Výjimkou je Singapur, kde vliv integrace na produkci této země je neutrální. Na další zemi z východu Asie, konkrétně KLDR, se zaměřili Lee a Pyun (2018). Ve své studii zkoumali

³ Těmito státy jsou Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur a Thajsko.

vliv hypotetické ekonomické integrace a spolupráce mezi Severní a Jižní Koreou. Došli k závěru, že při integraci obchodu a PZI může KLDK zvýšit růst HDP přibližně o 3 p.b. ročně.

Caceres (2011) zkoumal vztah mezi ekonomickou integrací a nezaměstnaností v členských zemích integračního uskupení Jižní Ameriky – Mercosur. Konkrétně v Argentině, Brazílii, Uruguayi a Paraguayi⁴. Výsledky dokazují, že hospodářská integrace je schopna snižovat míru nezaměstnanosti členských států, což činí proces integrace účinným nástrojem pro stabilizaci zaměstnanosti v regionálním měřítku. Ekonomická integrace tak může být nástrojem pro zmírnění dopadů mezinárodních recesí a redukuje tendence domácí ekonomiky k recesi. Při zkoumání vlivu integrace na země Střední Ameriky bylo také zjištěno, že míra nezaměstnanosti reaguje na ekonomickou aktivitu v regionálním měřítku. Nezaměstnanost klesá v reakci na šoky ovlivňující ekonomický růst, investice či export v okolních zemích (Caceres, 2014). Zhou (2015) studoval finanční a obchodní integrace mezi rozvojovými zeměmi a jejich dopad na technologie a míru zaměstnanosti ve výrobním sektoru. Došel k závěru, že finanční integrace nebo obchodní integrace mezi rozvojovými zeměmi vede k tomu, že výrobní podniky využívají pokročilejší technologie. Zatímco vyspělejší technologie využívá při výrobě každého produktu nižší množství práce, ve výsledku se, překvapivě, míra zaměstnanosti ve výrobním sektoru při finanční či obchodní integraci nemění.

Meller a Nautz (2012) ve své studii pojednávají o inflační perzistenci v eurozóně před a po vzniku EMU. Inflační perzistenci můžeme definovat jako rychlost, s níž inflace konverguje k rovnováze po určitém šoku. Pokud je rychlost malá, inflace je více perzistentní, zatímco s vyšší rychlostí je méně perzistentní (ECB, 2004). Výsledky studie ukazují, že pro členské státy plyne ze vstupu do EMU výhoda v podobě redukce již zmíněné perzistence. Pokles dlouhodobé inflační perzistence byl zvláště významný pro Francii a Itálii, avšak také v Německu došlo k značnému snížení. Před vznikem EMU měli tendence k nižší perzistenci země s důvěryhodnými centrálními bankami. Při výzkumu vlivu nejistoty na inflaci v zemích EU autoři došli k závěru, že vyšší míra inflační nejistoty vede k vyšší inflaci pouze v předvstupním období. Při či po vstupu do EU již nemá žádný efekt na inflaci (Neanidis a Savva, 2011). Podobného zjištění dosáhli i autoři Caporale a Kantonikas (2009) jenž se zaměřili pouze na členské státy eurozóny. Přijetí eura mělo významný dopad na vztah nejistoty a inflace, a to i před 1. lednem 1999. Vztah mezi inflací a inflační nejistotou byl oslaben nebo v případě některých států úplně zanikl.

⁴ Dalšími členy tohoto uskupení jsou Chile, Kolumbie, Ekvádor, Guayana, Peru, Surinam a Venezuela, které je v současné době pozastaveno členství (MERCOSUR, 2018).

Co se týče exportu a importu, Tumwebaze (2015) ve své studii pojednává o regionální ekonomické integraci a jejím vlivu na vývoz členských zemí uvnitř integračního uskupení COMESA⁵. Výsledky ukazují, že v rámci daného uskupení vzrostl export členských zemí přibližně o 35 % od jeho vzniku. Pozitivní vliv na vývoz mezi členy má např. úroveň infrastruktury, společný jazyk, HDP exportní země, HDP na obyvatele dovážející země atp. Negativní efekt pak činila vzdálenost mezi obchodními partnery. Di Mauro (2000) došel k závěru, že export je také negativně ovlivněn variabilitou směnného kurzu. Winters a Chang (2000) prokázali, že regionální integrace ovlivňuje cenové relace mezi členskými a nečlenskými státy. Jejich studie se zaměřením na Španělskou ekonomiku naznačuje, že po vstupu do EU poklesly ceny importu z nečlenských států v porovnání s importem z členských zemí.

3.2 Ekonomický vývoj zemí Visegrádské čtyřky před vstupem do EU

Zeměmi Visegrádské skupiny jsou Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko. Za počátek visegrádské spolupráce je považován summit na hradě Visegrád konaný dne 15. února 1991. Součástí předem připravené deklarace byla formulace praktických kroků, mezi něž je možné zařadit například rozvíjení hospodářské spolupráce a dopravní infrastruktury, společné úsilí při vytváření pevných vazeb s evropskými institucemi, přispívání k vytváření subregionálních kontaktů apod. Na pražském summitu 6. května 1992 pak země vyjádřili svůj dlouholetý cíl plnoprávního členství v NATO (Gančarčíková, 2007). V prosinci 1992 byla zastupiteli zemí V4 podepsána dohoda o Středoevropské zóně volného obchodu. CEFTA vešla v platnost v březnu roku 1993 a odstranila přibližně 40 % cel na průmyslové zboží s postupným snižováním sazeb v následujících letech (Jeszenszky, 2019). Mezi další problémy, které v té době společně řešila V4, můžeme zařadit odchod sovětských vojsk, rozpuštění Varšavského paktu a RVHP či uzavření bilaterálních smluv se SSSR. Dlouhodobým společným zájmem všech států V4 tak bylo začlenění do evropských a euroatlantických uskupení, nikoli vyčleňování z tohoto procesu založením další institucionalizované organizace, která by představovala alternativu evropské integrace (Gančarčíková, 2007).

3.2.1 Česká republika

Po roce 1989 stály bývalé komunistické státy Evropy před úkolem transformovat své ekonomiky na kapitalistické tržní systémy. Vlády tak byly postaveny před tři hlavní výzvy:

⁵ Státy patřící do tohoto uskupení jsou Burundi, Komorský svaz, DR Kongo, Džibutsko, Egypt, Svazijsko, Eritrea, Etiopie, Keňa, Libye, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Rwanda, Seychely, Somálsko, Súdán, Tunisko, Uganda, Zambie a Zimbabwe (COMESA, 2019).

liberalizaci, stabilizaci a privatizaci. Na rozdíl od Polska a Maďarska mělo, v těchto časech ještě Československo, příznivější makroekonomické podmínky pro transformaci. Státní rozpočet byl vyrovnaný, zahraniční dluh nízký a peněžní převis téměř neexistoval. Mikroekonomické podmínky již tak příznivé nebyly. Oproti Polsku a Maďarsku, v Československu neproběhla za socialismu žádná tržní reforma. Existovalo tak riziko, že rychlá liberalizace doprovázená stabilizačními opatřeními podniky zaskočí a že transformační náklady v podobě ekonomického poklesu budou vysoké (Holman, 2000).

V roce 1990 se vedly diskuze o transformační strategii, šlo zejména o spor mezi příznivci gradualistické a šokové transformace (Holman, 2000). Avšak už v té době byla přijata některá transformační opatření. Dotace v zemědělství, které převážně suplovaly nedostatečnou úlohu cen v úhradě, byly od začátku roku 1991 zrušeny. Nekryly tak ztrátovost podniků (PSP, 1990). To mělo za následek zvýšení cen potravin o zhruba 24 %. Zemědělci tak museli omezit produkci kvůli nedostatku poptávky. Nakonec byla schválena transformace šokovou terapií a v lednu 1991 odstartovala okamžitou liberalizací cen a zavedením vnitřní konvertibility koruny (Holman, 2000). Již od počátku roku 1990 byla koruna devalvována za účelem ochrany českých výrobců před šokem z následného otevření trhu (ČNB, 2019b; Holman, 2000). Dalším stabilizačním opatřením byla fixace měnového kurzu. Ten ukotvoval vývoj cen prostřednictvím cen dováženého zboží a díky stanovení cíle v peněžní zásobě bylo možné reagovat na vnitřní šoky (ČNB, 2019c). Za účelem udržení inflace pod kontrolou bylo nezbytné liberalizaci doprovodit také regulací mezd a rozpočtovou a měnovou restrikcí (Holman, 2000). Liberalizace většiny cen měla za následek prudké zvýšení inflace, byl také zaznamenán velký propad ekonomické aktivity v důsledku snížení reálných mezd a také ztrátou trhů bývalé RVHP, což mělo za důsledek orientaci na západní trhy. Hodnotu základních makroekonomických ukazatelů v tomto období můžeme vidět v tabulce 3.1⁶. Separované údaje o obchodní bilanci Česka a Slovenska z let před rozdělením federace nejsou k dispozici. V následujících letech se podařilo inflaci snížit, obnovit ekonomický růst, udržovat nízkou nezaměstnanost, přiměřený schodek veřejných financí a nebo také přilákat zahraniční kapitál, zejména PZI. To vše za probíhající privatizace státního majetku, rozdělení federace, postupující liberalizace finančních trhů apod. (ČNB, 2019d).

⁶ Údaje z let před rozdělením federace jsou pouze z území Česka.

Tabulka 3.1 Makroekonomické ukazatele Česka v letech 1990-1996

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Vývoj HDP v %	-1,2	-9,7	-2,3	1,3	2,3	6,1	4,2
Míra inflace v %	9,7	56,6	11,1	20,8	10	9,1	8,8
Míra nezaměstnanosti v %	0,8	4,13	2,57	3,52	3,19	2,93	3,52
Bilance zahr. obchodu v mil. Kč	-	-	-	-4 483	-39 535	-99 569	-152 990

Zdroj: NBS, 1994; ČSÚ, 2017a; 2017b; 2017c; 2018; vlastní zpracování.

Ekonomice se dařilo zejména v letech 1994–1996. Rok 1995 byl rokem silného vzestupu ekonomiky, jak ostatně můžeme vidět v tabulce 3.1. ČR byla považována za nejúspěšnější mezi transformujícími se zeměmi, díky čemuž byla přijata do OECD. S přístupem je spojeno i zavedení vnější směnitelnosti koruny (Žídek, 2006). Hospodářský růst byl tak vysoký, že se ekonomika začala přehřívat. To se neprojevovalo zvyšováním tempa růstu cenové hladiny, nýbrž růstem schodku platební bilance, jenž byl zejména způsoben již výše zmíněným přílivem zahraničního kapitálu (Holman, 2000). Rozpočet byl sice nominálně přebytkový, ale vznikal strukturální deficit a bez příjmů z privatizace by byl státní rozpočet deficitní. Vláda snižovala daně, ale nedařilo se jí omezit výdaje, zejména v sociální oblasti (Žídek, 2006). 17. ledna 1996 podala Česká republika přihlášku ke členství v Evropské unii. Rozhovory však byly zahájeny již v prosinci 1990 (Zenkner, 2019). České republice, stejně tak jako ostatním zemím střední a východní Evropy, byla poskytnuta předvstupní pomoc ze strany EU v podobě programů Phare, ISPA a SAPARD. Phare napomáhal plnění podmínek stanovených pro vstup do EU, ale také z něj byly financovány projekty sociální a ekonomické soudržnosti. Program ISPA byl zaměřen na podporu investičních projektů v oblasti infrastruktury či životního prostředí a SAPARD poskytoval investice na rozvoj venkova a zemědělství (Euroskop, 2019).

V roce 1997 začala ekonomika zpomalovat, o čemž vypovídají údaje v tabulce 3.2, ale rozpočet byl sestaven za předpokladu hospodářského růstu. Ekonomika tak byla zasažena dvojím deficitem – cyklickým a obchodní bilance. Vláda na to reagovala přijetím dvou balíčků opatření. K problémům se také přidala krize v jihovýchodní Asii (Žídek, 2006). Výsledkem byl pokles důvěry zahraničních investorů a masivní odliv krátkodobého kapitálu. Prudké oslabení kurzu donutilo ČNB opustit režim fixního kurzu a nahradit ho režimem plovoucího kurzu (ČNB, 2019d). Vlivem oslaběného kurzu koruny inflace vzrostla nad 10 %. Cílování peněžní zásoby nedostatečně ukotvovalo inflační očekávání, proto od roku 1998 ČNB přistoupila k režimu cílování inflace (ČNB, 2019e). Země procházela recesí zejména díky snížení tempa růstu spotřeby domácností a poklesu objemu investic, ale souběžně došlo ke snížení deficitu

běžného účtu platební bilance. Fiskální restrikce byla zmírněna a v druhé polovině roku 1998 byly zvýšeny výdaje ve snaze podpořit hospodářský růst. V roce 1999 byla fiskální politika expanzivní. Došlo ke snížení zdanění a schodek rozpočtu narůstal z důvodu snahy oživit hospodářství. Vláda také přijala Národní plán zaměstnanosti, který měl vést ke snížení nezaměstnanosti zvýšením aktivní politiky na trhu práce, podpořit tvorbu nových míst apod. z důvodu nárůstu nezaměstnanosti, jak můžeme vidět v tabulce 3.2. Po propadu z předchozího roku následovalo zvýšení spotřeby domácností. Hlavním činitelem oživení byl export, který směřoval zejména do EU (Židek, 2006).

Tabulka 3.2 Makroekonomické ukazatele Česka v letech 1997-2003

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vývoj HDP v %	-0,6	-0,3	1,4	4,3	2,9	1,7	3,6
Míra inflace v %	8,5	10,7	2,1	3,9	4,7	1,8	0,1
Míra nezaměstnanosti v %	5,23	7,48	9,37	8,78	8,9	9,81	10,31
Bilance zahr. obchodu v mil. Kč	-150 450	-80 239	-64 413	-120 825	-117 415	-70 811	-69 793

Zdroj: ČSÚ, 2017a; 2017b; 2017c; 2018; vlastní zpracování.

V roce 2000 tak země zaznamenala výrazný ekonomický růst. Fiskální politika byla expanzivní což zapříčinilo téměř 40 miliardový schodek veřejných financí, který se v následujících letech ještě zvyšoval. Růstovým faktorem byly investice do fixního kapitálu. Důležitou roli v investicích hrály PZI. Došlo ke zvýšení exportu i spotřeby (Židek, 2006). Hlavním cílem měnové politiky se místo měnové stability stala stabilita cenová (ČNB, 2019e). Růst ekonomiky pokračoval i v roce 2001. Hlavním faktorem byla domácí spotřeba a investice. Na růst HDP měla vliv i konjunktura v západní Evropě, která posléze v průběhu roku oslabovala. Dynamika růstu HDP se projevila i na nezaměstnanosti, kdy nejdříve došlo k poklesu a vzápětí nárůstu. Roku 2002 došlo ke zpomalení tempa ekonomického růstu. Negativně se na něm podepsaly povodně, kdy se zhoršila bilance služeb v důsledku poklesu zájmu zahraničních turistů o ČR. Slabá zahraniční poptávka byla také dalším důvodem. Růstovým faktorem té doby byla zvyšující se spotřeba domácností. Na tom se podepsala rekordně nízká inflace. Na vzestupu byla, tak jako v předchozích letech, průmyslová výroba, zejména pak podniky se zahraničními vlastníky. Došlo však k poklesu exportu i importu v běžných cenách. Důvodem byla mimo jiné silná koruna. Nezaměstnanost měla stále zvyšující se tendenci. Ke zrychlení růstu pak došlo v roce 2003, kdy pokračoval růst průmyslové výroby a spotřeby. Růst byl stále negativně ovlivněn slabou zahraniční poptávkou. I přes zrychlení ekonomického růstu se nezaměstnanost zvyšovala (Židek, 2006).

1. května 2004 se Česká republika stala členem Evropské unie (Zenkner, 2019).

3.2.2 Slovenská republika

Jedním z důvodů vzniku samostatného Slovenského státu byla vlastní cesta ekonomické transformace. Z důvodu strukturálních slabin slovenské ekonomiky, kde převažoval těžký a zbrojní průmysl, byly dopady společné transformace těžší pro ekonomiku slovenskou nežli pro tu českou. Jak můžeme vidět v tabulce 3.3⁷, Slovensko dosahovalo v době transformace horších hodnot ukazatelů nežli Česko. Již na konci roku 1992 byla přijata Stratégia hospodárskej obrody, mezi jejíž hlavní body byla zařazena stimulace makroekonomické expanze uvolňováním fiskální a úvěrové politiky, aktivní obchodní politika včetně podpory vývozu do evropských zemích a restrukturalizace průmyslu pod vedením státu a za jeho finanční pomoci. Vláda, která vzešla z voleb v roce 1992 chtěla tempo hospodářské reformy zpomalit právě díky již zmíněným dopadům na slovenskou ekonomiku. Rok 1993 byl prvním rokem Slovenské republiky jako samostatného státu. V tomto roce byl vývoj ekonomiky nejvíce ovlivněn rozdělením federace a recesí v zemích západní Evropy (Morvay a kol., 2005; Kučerová, 2015). Samostatná měnová politika navázala na politiku z předchozích let. Hlavním cílem NBS byla stabilita měny a udržování fixního směnného kurzu, který sloužil jako nominální kotva pro vývoj inflace. Po měnové odluce SR a ČR došlo k významnému poklesu devizových rezerv což vedlo k devalvaci kurzu vůči volně směnitelným měnám o 10 % (NBS, 2019a). Fiskální politika se orientovala především na stabilitu veřejných financí, státní rozpočet však již v tomto roce skončil s deficitem 23 mld. Sk (Morvay a kol., 2005). To i díky ztrátě transferů z ČR, což zapříčinilo snížení redistribuce důchodů, a to vedlo k útlumu domácí poptávky. Problém také přetrvával ve vysoké nezaměstnanosti, s níž se Slovensko potýkalo již od dob federace (Kučerová, 2015).

Tabulka 3.3 Makroekonomické ukazatele Slovenska v letech 1990-1996

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Vývoj HDP v %	-2,5	-14,5	-7	-4,1	4,8	6,8	6,9
Míra inflace v %	10,4	61,2	10	23,2	13,4	9,9	5,8
Míra nezaměstnanosti v %	1,6	11,8	10,4	14,4	14,8	13,1	12,8
Bilance zahr. obchodu v mil. EUR	-	-	-	-953	62	-225	-2 332

Zdroj: NBS, 1994; 1996; 2018; vlastní zpracování.

⁷ Údaje z let před rozdělením federace jsou pouze z území Slovenska.

Rok 1994 představoval pro slovenskou ekonomiku významný obrat, kdy se podařilo dosáhnout ekonomického růstu. Pozitivní vliv měl především rychlý rozvoj soukromého sektoru či hospodářská politika ve fiskální a měnové oblasti. Růst byl také tažen zahraniční poptávkou vlivem oživení ekonomik západní Evropy, již zmíněné devalvace či protidovozních a proexportních opatření přijatých v tomto roce. Největší podíl na ekonomickém růstu tak měl export zboží a služeb (Morvay a kol., 2005). Slovensku se tak, na rozdíl od ČR, dařilo dosáhnout pozitivního výsledku ve vývoji obchodní bilance (Kučerová, 2015). V roce 1995 růst pokračoval. Faktorem růstu již byla i spotřeba domácností a investice (Morvay a kol., 2005). 27. června 1995 byla podána oficiální žádost SR o vstup do EU (epravo, 2000a). Roku 1996 byl zaznamenán nejvyšší ekonomický růst v době samostatné existence SR. Nastal však obrat v obchodní bilanci, kde byl zaznamenán výrazný meziroční nárůst importu a mírný pokles exportu, což dokazují údaje z tabulky 3.3. Spotřeba a investice byly již výrazným tahounem růstu HDP. Tento rok se také vyznačoval zvýšenými výdaji do infrastruktury (Morvay a kol., 2005). Vysoké deficity vlády a rozmach poskytování úvěru, zejména od zahraničních subjektů, zvyšoval dynamiku peněžní zásoby a stejně tak citlivost subjektů na vývoj směnného kurzu (NBS, 2019a).

Růst probíhal, v prostředí stále se zvyšující vnitřní i vnější makroekonomické nerovnováhy, i v roce 1997. Makroekonomické ukazatele z tohoto období jsou uvedeny v tabulce 3.4. Mezi hlavní faktory patřila zahraniční poptávka. Rok 1998 představoval vyvrcholení makroekonomických nerovnováh, které si vyžádaly ze stran hospodářské politiky stabilizační opatření. Ekonomický růst byl čím dál více investičně náročnější, přičemž většina zdrojů pocházela ze zahraničí (Morvay a kol., 2005). Finanční krize v Asii přispěla k makroekonomické nerovnováze, kdy byla vládními investicemi, zejména v letech 1996-1998, financována spotřeba a dlouhodobě neudržitelný růst. Dvojí deficit vedl k destabilizaci ekonomiky. Pro NBS nebyl fixní kurz udržitelný a proto od 2. října 1998 přešla k režimu plovoucího kurzu (NBS, 2019a). Problém byl způsoben především přístupem k samotné transformaci ekonomiky, která negarantovala vznik funkčních trhů, nevytvářela podmínky pro silný udržitelný růst, ale pouze generovala krátkodobý udržitelný růst provázený již zmíněnou makro nerovnováhou. Dále neodstraňovala deformace předchozího systému, naopak v některých případech se spíše potvrzovali – regulované ceny energií, nízký příliv PZI apod. Přetrvávala nízká míra konkurenceschopnosti ekonomiky, která se odrážela v míře deficitu běžného účtu platební bilance. Vláda tak byla nucena zavést již zmíněné protidovozní opatření (Morvay a kol. 2005). Rok 1999 představoval stabilizační období, kdy došlo ke zlepšení

fiskálního i obchodního deficitu, což přineslo makroekonomickou stabilizaci ekonomiky SR. Toho bylo dosaženo i díky přijetí balíčku opatření, který výrazně redukoval veřejné investice či zavedl dovozní přírážku (NBS, 2019a). Odkládání opatření v minulých letech, potřebných na řešení makroekonomických nerovnováh, vedlo v prvním pololetí k tlaku na kurz Sk a její znehodnocení vůči ostatním měnám (Morvay a kol., 2005; NBS, 2019a).

Tabulka 3.4 Makroekonomické ukazatele Slovenska v letech 1997-2003

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vývoj HDP v %	6,5	4,4	1,9	2,2	3,3	4,4	4,2
Míra inflace v %	6,1	6,7	10,6	12	7,3	3,5	8,5
Míra nezaměstnanosti v %	12,5	15,6	19,2	18,6	19,2	18,7	17,2
Bilance zahr. obchodu v mil. EUR	-2 332	-2 752	-1 502	-1 387	-3 411	-3 185	-778

Zdroj: NBS, 1999; 2001; 2003; 2018; vlastní zpracování.

V roce 2000 Slovensko dosahovalo mírného ekonomického růstu především díky příznivému vývoji světové ekonomiky. Hlavním faktorem byl export zboží a služeb, ale také obezřetně realizovaná hospodářská politika. V roce 2001 byl zaznamenán již větší růst oproti předešlému roku, a to především díky domácí poptávce – spotřebě domácností a investicím, ale také díky vývozu (Morvay a kol., 2005). Tento rok přinesl také důležitou změnu v realizaci monetární politiky NBS, která přešla z cílování měnové stability na cílování cenové stability (NBS, 2019b). Ekonomika v roce 2002 byla tažena stále exportem a také spotřebou. Došlo k výraznému snížení fiskální disciplíny a vlivem růstu spotřeby také k prohloubení deficitu obchodní bilance. Zároveň bylo však potřeba zvýšit míru zaměstnanosti prostřednictvím změn v stimulu poptávky a nabídky. Cílem měnové politiky NBS bylo vytvoření předpokladů na splnění integračních podmínek pro vstup SR do EU (Morvay a kol., 2005). V roce 2003 pak vláda SR projednala materiál *Stratégiu prijatia eura* a zavázala se, že udělá vše pro úspěšnou realizaci potřebných reforem a zavede na Slovensku euro v letech 2008 až 2009 (NBS, 2019b).

1. května 2004 se Slovenská republika stala členem Evropské unie (NBS, 2019b).

3.2.3 Polská republika

V roce 1990 Polsko uskutečnilo jako první země transformaci ekonomiky šokovou terapií. Země se vzpamatovávala z krizí z předešlých let, vstupovala tak do transformačního období se silně destabilizovanou ekonomikou. Negativní vliv měl zejména velký zahraniční dluh a měnový převis. Hlavním úkolem tak bylo ekonomiku stabilizovat. Plán transformace se týkal pouze liberalizace a stabilizace. Privatizace a restrukturalizace měly následovat později.

Byly liberalizovány ceny a mzdy a zavedena vnitřní konvertibilita měny, čímž byl trh otevřen zahraničnímu zboží. Hlavními stabilizačními opatřeními byly fiskální a měnová restrikce, mzdová regulace či ukotvení měnového kurzu a devalvace měny. Důsledkem šokové terapie byl hospodářský pokles, nezaměstnanost a enormní inflace, která byla důsledkem měnového převisu. Tento transformační pokles a následný vývoj je uveden v tabulce 3.5. Podniková sféra byla zasažena rušením státních dotací a omezením bankovních úvěrů. Naopak stabilizační opatření působila proti hospodářskému poklesu a nezaměstnanosti, protože snížila reálné mzdy a zlevnila polské zboží na zahraničních trzích. Vliv na ekonomický růst měl také rozpad RVHP (Holman, 2000). Transformační recese byla v Polsku nejmenší ze všech tranzitivních ekonomik, neboť soukromé vlastnictví nebylo nikdy zcela zrušeno, a tak měly ekonomické subjekty na co navazovat. Polsko dominovalo ve finančním sektoru a v roce 1991 začala fungovat Varšavská burza (Kučerová, 2015).

Tabulka 3.5 Makroekonomické ukazatele Polska v letech 1990-1995

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Vývoj HDP v %	-11,6	-7	2,6	3,8	5,2	7
Míra inflace v %	585,8	70,3	43	35,3	32,2	27,8
Míra nezaměstnanosti v %	6,5	12,2	14,3	16,4	16	14,9
Bilance zahr. obchodu v mld. USD	4,8	-0,6	-2,7	-4,7	-4,4	-6,2

Zdroj: GUS, 2014; 2019; vlastní zpracování.

Koncem roku 1991 začaly firemní a finanční sektory reagovat na tržní podněty a objevily se známky oživení ekonomiky. Od roku 1992 byla ekonomika stabilizovaná a začal hospodářský růst. V těchto letech také došlo k úspěšné restrukturalizaci zahraničních dluhů (Roaf et al., 2014). V roce 1993 se však ekonomika potýkala s vysokou inflací, nezaměstnaností i deficitem veřejných financí a běžného účtu platební bilance. Vláda na tuto situaci reagovala programem, který pokračoval v transformačním procesu, ale kladl větší důraz na sociální aspekty. Byla podpořena vyšší úloha státu a také vyjednávání s odborovými svazy. Cílem bylo dosáhnout ekonomického růstu a zlepšení životní úrovně. Poměrně vysoký hospodářský růst pomohl vládě udržet schodek rozpočtu pod kontrolou (Žídek, 2011). 8. dubna 1994 požádalo Polsko oficiálně o členství v EU (epravo, 2000b). V návaznosti na tuto žádost se začaly reformy více soustředit na dokončení transformačního procesu a přístupová kritéria, což přineslo pozitivní efekt např. v oblasti integrace polského hospodářství s tím západním (Larsen, 2002). Roku 1995 proběhla re-denominace polské měny jako důsledek předešlé vysoké inflace. 10 000 polských zlotých bylo vyměněno za 1 nový zlotý. Kurz zlotého se

zformoval na zahraničním devizovém trhu a zlotý se stal plně směnitelným podle mezinárodních standardů (NBP, 2019; Židek, 2011). Díky liberalizaci pohybu kapitálu došlo k silnému přílivu kapitálu do země a s tím i k apreciaci měny. Ekonomický rozvoj v první polovině 90. let byl charakteristický snížením vládních výdajů (Židek, 2011).

V roce 1996 byl další reformní balíček zaměřen na vylepšení situace veřejných financí, snížení inflace a také nezaměstnanosti. Hlavním nástroj pro tyto cíle se stal daňový systém (Židek, 2011). V roce 1997 došlo k výrazným změnám v monetární politice NBP a primárním cílem se stala péče o zlotý a ochrana stability finančního systému (NBP, 2019). V tomto roce se také Polsko dokázalo vyhnout měnové a finanční krizi, zejména díky politice zaměřující se na domácí poptávku (NBP, 1998). Do roku 1998 bylo v Polsku období ekonomického růstu, kde výrazný podíl měl nárůst investic. Zatímco v ostatních postsocialistických zemích hospodářský růst zpomalil, v Polsku naopak zrychlil. Vývoj inflace i nezaměstnanosti tak začal vykazovat příznivé trendy, ale podobně jako v ostatních zemích se negativně promítl vývoj platební bilance. Dovoz jednoznačně převyšoval vývoz, což nakonec vedlo k poklesu životní úrovně (Kučerová, 2015). Tento vývoj byl také negativně ovlivněn krizí v Rusku, v roce 1998 tak bylo zaznamenáno snížení ekonomického růstu oproti předešlým letům, viz tab. 3.6 (NBP, 1999).

Tabulka 3.6 Makroekonomické ukazatele Polska v letech 1996-2003

Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vývoj HDP v %	6,2	7,1	5	4,5	4,3	1,2	1,4	3,9
Míra inflace v %	19,9	14,9	11,8	7,3	10,1	5,5	1,9	0,8
Míra nezaměstnanosti v %	13,2	10,3	10,4	13,1	15,1	17,5	18	20
Bilance zahr. obchodu v mld. USD	-12,7	-16,5	-18,9	-18,5	-17,2	-14,2	-14,1	-14,4

Zdroj: GUS, 2014; 2019; vlastní zpracování.

Začátkem roku 1999 Polsko pocítilo dopady zpomalení světového růstu a zvýšení cen ropy. Ekonomika tak rostla pomalým tempem. Současně se uskutečnily čtyři reformy veřejného sektoru, které mají význam pro dlouhodobý hospodářský růst, ale jsou také nákladné. Konkrétně správní reforma spojená s decentralizací vlády, penzijní reforma, reforma zdravotnictví, a nakonec reforma školství. Kromě toho byly výše zmíněné reformy doprovázeny rychlejším procesem privatizace a restrukturalizace podniků. Náklady na reformy byly vyšší, než se předpokládalo, což mělo společně se zpomalením ekonomiky nežádoucí vliv na deficit běžného účtu v podobě jeho růstu a také na inflaci. Na konci roku však země dosáhla dobrého výsledku, co se týče samotného růstu HDP (NBP, 2000). Rok 2000 přinesl v polské

ekonomice protichůdné tendence. Určité negativní faktory se staly výraznějšími – zpomalení ekonomického růstu, rostoucí vládní deficit a rostoucí nezaměstnanost. Avšak nastaly i pozitivní jevy – byla obnovena kontrola nad inflací, která toho roku vykazovala klesající tendenci. Toho bylo dosaženo zejména zpřísněním monetární politiky. Důležitou roli také hrálo zastavení růstu inflačního očekávání či snížení růstu poptávky po úvěrech. Další pozitivní efekt přineslo zpomalení růstu agregátní poptávky, a to v podobě snížení schodku běžného účtu. Polsko také v tomto roce přešlo na systém plovoucích směnných kurzů (NBP, 2001). Od roku 2001 zažila polská ekonomika nepříznivý vývoj. Výrazné snížení inflace bylo jedinou změnou k lepšímu, i když roku 2003 začala hraničit s deflací a byla tak znovu rizikem. Růstová stagnace nebyla doprovázena zlepšením bilančních výsledků a míra nezaměstnanosti zůstávala enormní. Tento vývoj byl umocněn stagnací či recesí ekonomik členských států EU, na niž mělo Polsko velkou vazbu. Silný příliv PZI byl tak omezen. Stav veřejných financí se začal i v souvislosti s hospodářskou stagnací zhoršovat, a proto nemohly být uskutečněny investice z veřejných prostředků, což také brzdilo hospodářský růst. Tento nepříznivý vývoj polské ekonomiky tak zdůraznil její dlouhodobé problémy – zaostalý a přezaměstnaný zemědělský sektor, zastaralá průmyslová odvětví či špatná infrastruktura. V roce 2003 přišlo oživení ekonomiky, ale v rámci regionu střední a východní Evropy nijak výrazné (Karpová, 2004).

1. května 2004 se Polská republika stala členem Evropské unie (Evropská unie, 2019).

3.2.4 Maďarsko

Maďarsko bylo ze všech socialistických zemí nejdále s tržními reformami před rokem 1989. Ekonomické rozhodování bylo do jisté míry decentralizováno na úroveň podniků. Ve službách a obchodu se již v 80. letech rozvíjelo soukromé podnikání na základě soukromého vlastnictví a volných tržních cen. Maďarská ekonomika netrpěla tak velkými strukturálními deformacemi, jejím problémem však byla značná ekonomická nerovnováha. Země trpěla dvojím deficitem – státního rozpočtu a obchodní bilance, zahraniční dluh byl vysoký a měnový převis značný. Ekonomika tak potřebovala stabilizovat. Jelikož liberalizace trhů byla již ve značně pokročilém stádiu, bylo by pro vládu obtížné odůvodnit nutnost drastických stabilizačních opatření. Z toho důvodu Maďarsko zvolilo strategii gradualismu (Holman, 2000). Tehdejší vláda tak stála před třemi hlavními úkoly – udržet bonitu země, snížit inflaci a rostoucí veřejný deficit. Poslední z úkolů byl nejnáročnější, jelikož se po socialistickém režimu problémy s veřejnými financemi zhoršily, a to i díky poklesu příjmů do státní pokladny (Žídek, 2014). Reformní plán začal v roce 1991, neobsahoval však žádná stabilizační opatření. Již zmíněné vysoké schodky státního rozpočtu se následně přelývaly do inflace a do růstu

zahraničního dluhu. Vláda pouze omezila inflační financování rozpočtových schodků půjčkami od centrální banky a začala si půjčovat od komerčních bank, to mělo za následek vytěšňování podnikových investic. Vláda nebyla úspěšná ani co se týče mzdové regulace, nedošlo tak k výraznému poklesu kupní síly obyvatelstva. Rovněž nenastala výraznější devalvace forintu, nedošlo ani k pokusu o jeho ukotvení. Důsledkem toho bylo, že Maďarsko mělo vyšší mzdové náklady a maďarské zboží výrazně ztrácelo konkurenční schopnost (Holman, 2000). Ekonomické výsledky Maďarska tak nebyly v tomto období pozitivní. Využitím gradualismu se země nevyhnula transformační recesi, nezaměstnanost byla vysoká a inflace sice nevykázala skokový nárůst jako u ostatních zemí, dosahovala však kontinuálně vysokých čísel, o čemž vypovídají údaje v tabulce 3.7. Na druhou stranu byl zaznamenán vysoký příliv zahraničního kapitálu, což souviselo s dříve provedenou liberalizací, protože zahraniční investoři byli obeznámeni se situací v zemi. V tu dobu byl také zaznamenán deficit běžného účtu (Židek, 2014).

Tabulka 3.7 Makroekonomické ukazatele Maďarska v letech 1990-1996

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Vývoj HDP v %	-3,5	-11,9	-3,1	-0,6	2,9	1,5	1
Míra inflace v %	28,9	35	23	22,5	18,8	28,2	23,6
Míra nezaměstnanosti v %	2,1	8,4	9,3	11,3	10,1	10,2	9,9
Bilance zahr. obchodu v mld. HUF	-	-91,4	-34,9	-342,6	-408,3	-314,4	-371,6

Zdroj: KSH, 2007; 2010; 2019; IMF, 2019; vlastní zpracování.

Rok 1994 byl tak prvním rokem v kterém byl zaznamenán mírný hospodářský růst. V témže roce však vrcholila nerovnováha maďarské ekonomiky a bylo zřejmé, že se ekonomika neobejde bez stabilizačních opatření podobných těm, které přijaly vlády Polska a Československa (Holman, 2000). 1. května 1994 Maďarsko podalo oficiální přihlášku do EU (epravo, 2000c). V roce 1995 se tak změnila strategie maďarské transformace směrem k šokové terapii. Tu představoval balík stabilizačních opatření, který obsahoval mimo jiné devalvaci forintu⁸, dovozní přírážku na všechny dovozy, snížení počtu pracovních míst ve státních institucích či zavedení školného na vysokých školách (Holman, 2000). Cílem bylo redukovat deficit veřejných financí a obchodní bilance společně se zvýšením konkurence v ekonomice. Výsledkem byl pokles reálných mezd jak v roce 1995, tak i v tom následujícím. Současně došlo

⁸ Devalvace umožnila růst čistého exportu, tedy i agregátní poptávky. Když MNB připustila devalvaci i zvýšení inflace, vytvořila tím polštář, který umožnil nahradit výpadek domácí poptávky poptávkou zahraniční. Zahraniční investoři nehodnotili oslabení forintu a růst inflace negativně a neodradilo je to od dalších investic (Holman, 2002).

v obou letech ke zpomalení růstu ekonomiky a ke snížení hlavních nerovnováh v ekonomice – obchodního deficitu a schodku veřejných financí (Židek, 2014).

V roce 1997 se růst ekonomiky zrychlil, což bylo dáno silným růstem exportu a investic. Na rozdíl od počátku 90. let bylo oživení produkce doprovázeno zlepšením deficitu běžného účtu a poklesem zahraničního dluhu Maďarska. Ten nebyl způsoben pouze zmíněným poklesem deficitu běžného účtu, ale také značným přílivem PZI, které pomohly k lepšímu pronikání na zahraniční trhy a k růstu exportu. Země tak vstoupila do roku 1998 se zdravější ekonomikou, která byla stabilizována natolik, aby mohla dosahovat trvalého růstu. Oživení bylo taženo exportem a investicemi a bylo podpořeno významnými strukturálními reformami. Údaje z tohoto období můžeme vidět v tabulce 3.8. Růst reálných mezd a důchodů vyústil v oživení soukromé spotřeby (WB, 1999). I když se Maďarsko v roce 1999 nevyhnulo zpomalení růstu kvůli krizi v Rusku, nárůstu cen ropy či oslabujícím ekonomikám zemí západní Evropy, nenaplnily se obavy zahraničních investorů ohledně rizik způsobenými těmito krizemi. Domácí výdaje, zejména investice a vládní výdaje, byly omezeny a celkový pokles poptávky po exportu byl kompenzován zlepšením konkurenceschopnosti a postavení na trhu. Došlo ke zlepšení salda vládního sektoru a běžného účtu platební bilance společně s posílením důvěry investorů (MNB, 2000).

Tabulka 3.8 Makroekonomické ukazatele Maďarska v letech 1997-2003

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vývoj HDP v %	4,3	5,2	4,2	4,9	4,1	4,4	4,3
Míra inflace v %	18,3	14,3	10	9,8	9,2	5,3	4,7
Míra nezaměstnanosti v %	8,7	7,8	7	6,4	5,7	5,8	5,9
Bilance zahr. obchodu v mld. HUF	-394,3	-577	-707	-1121,2	-916,9	-830,1	-1051,7

Zdroj: KSH, 2007; 2010; 2019; IMF, 2019; vlastní zpracování.

V novém století země pokračovala v trendu vysokého růstu ekonomiky. Charakteristická byla stále klesající nezaměstnanost a rostoucí export. Vláda uvalila limity na zvyšování regulovaných cen a společně se zpomalením růstu cen obchodovatelného zboží to mělo za následek obnovení klesajícího trendu ve vývoji inflace (OECD, 2000). V roce 2001 došlo v zemi ke značným změnám v monetární politice. Mimo jiné začala MNB uplatňovat systém cílování inflace což také vedlo k prudkému poklesu inflačního očekávání a inflačních tlaků v ekonomice. Forint se také v tomto roce stal plně směnitelným. I přes zpomalení světového hospodářství dosáhlo Maďarsko, co se týče růstu ekonomiky, dobrého výsledku. Klíčové ukazatele makroekonomické rovnováhy zůstaly na dobré úrovni a schodek běžného

účtu platební bilance klesl, zatímco přímé kapitálové investice pokračovaly ve větší míře (MNB, 2002). V roce 2002 došlo k dalšímu snížení inflace. Toho bylo dosaženo zejména díky apreciaci forintu vůči euru, která se uskutečňovala již od předchozího roku. V kontrastu s inflací se domácí makroekonomické ukazatele zhoršily. Enormní zvýšení minimálních mezd, společně s nárůstem deficitu veřejných financí, působilo na ekonomiku značným inflačním tlakem. Zvýšení poptávky spotřebitelů nad míru růstu HDP ohrozilo proces dezinflace, stejně tak rostoucí ceny ropy (MNB, 2003). Právě rostoucí domácí spotřeba a rostoucí deficit vládního sektoru táhly ekonomiku v roce 2003, která však oproti předešlému roku zpomalila. Ekonomika zažila znovu růstovou tendenci inflace, a to zejména díky depreciaci forintu, vyššímu růstu mezd a deficitu státního rozpočtu (MNB, 2004).

1. května 2004 se Maďarsko stalo členem Evropské unie (MNB, 2004).

4 Analýza makroekonomických indikátorů zemí Visegrádské čtyřky před a po vstupu do Evropské unie

V této kapitole bakalářské práce bude provedena analýza vývoje vybraných makroekonomických ukazatelů zemí V4 v období před a po vstupu do EU. Pro komparativní analýzu budou použity následující ukazatele: reálný hrubý domácí produkt, míra nezaměstnanosti, míra inflace a čistý export. Analýza bude provedena pro období 1996-2003 a 2004-2017. U reálného HDP budou mezi zeměmi V4 srovnávána roční tempa růstu a bude také sledováno průměrné tempo růstu před a po vstupu do EU. U míry nezaměstnanosti bude srovnán vývoj míry nezaměstnanosti a průměr měř nezaměstnanosti v daných obdobích. Vývoj a průměr bude srovnán také u míry inflace. U čistého exportu zboží a služeb bude srovnán vývoj podílu čistého exportu na HDP a průměrné tempo růstu exportu a importu zboží a služeb.

Pro výpočet průměrného tempa růstu ukazatele bude použit následující vzorec:

$$PTR_{K/T} = \left(\sqrt[N]{\frac{\text{hodnota roku } T}{\text{hodnota roku } K}} - 1 \right) \cdot 100, \quad (4.1)$$

kde PTR značí průměrné tempo růstu, K počáteční rok, T konečný rok a $N = T - K$ (Žďárek a Vymětal, 2009).

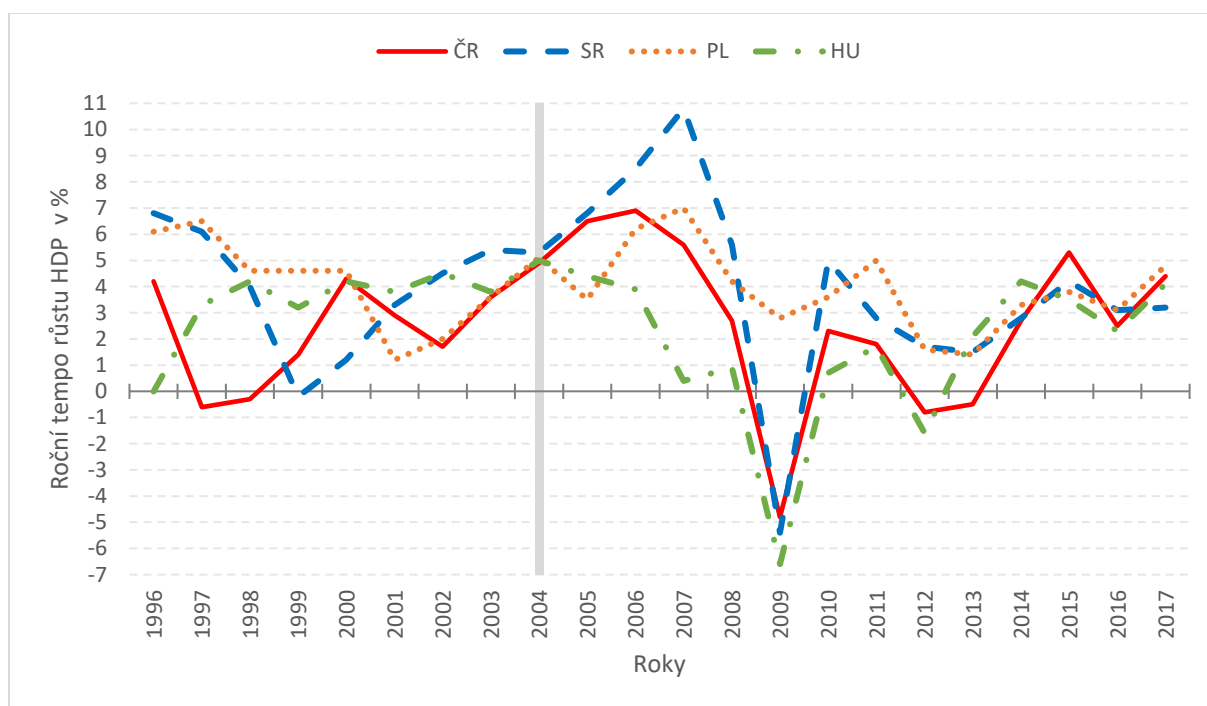
4.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je součtem peněžních hodnot finálních výrobků a služeb vyprodukovaných během jednoho roku výrobními faktory umístěnými v dané zemi bez ohledu na vlastnická práva těchto faktorů. Jak tvrdí Jurečka a kol. (2013), za účelem separace růstu množství vyprodukovaných výrobků a služeb od růstu jejich cen rozlišujeme v měření produkční aktivity nominální a reálný produkt. Nominální HDP je vypočítán v běžných cenách, tedy v cenách, které převládají na trhu v době, kdy je HDP počítán. Reálný HDP pak vyjadřuje produkt ve stálých cenách. Stálými cenami se rozumí ceny toho období, které stanovíme jako základní. Tempo ekonomického růstu je tedy změna reálného HDP, k níž došlo v průběhu jednoho roku, vyjádřená v procentech. Roční tempo růstu reálného HDP ve sledovaném období je zobrazeno v grafu 4.1. Detailní data jsou uvedena v Příloze 1.

Roční tempo růstu reálného HDP zemí V4 v období 1996-2003 dosahovalo maximální hodnoty na Slovensku, v roce 1996. Tato hodnota činila 6,8 % - viz tabulka 4.1. Jak je z grafu 4.1 patrné, tempo růstu reálného HDP v této zemi mělo klesající tendenci do roku 1999. Po tomto roce následoval růstový trend do roku 2003. Minimální hodnoty ročního tempa růstu

reálného HDP dosáhlo Česko. V roce 1997 tato hodnota činila -0,6 %. Následně mělo tempo růstu reálného HDP rostoucí tendenci, s mírným zpomalením v letech 2001-2002. Polsko v období před vstupem do EU zaznamenalo stabilní růst ekonomiky. Výjimkou je rok 2001 a zpomalení tempa růstu HDP na 1,2 %. Maďarsko od roku 1996, kdy ekonomika stagnovala a tempo růstu HDP dosahovalo 0 %, nezažilo ve srovnání s ostatními zeměmi V4 výrazné zpomalení ročního tempa růstu HDP. V období 1997-2003 se roční tempo růstu pohybovalo v rozmezí 3,2-4,5 %.

Graf 4.1 Roční tempo růstu reálného HDP zemí V4 v letech 1996-2017

Zdroj: Eurostat, 2019a; vlastní zpracování.

Největšího průměrného tempa růstu reálného HDP, vypočteného pomocí vzorce (4.1), dosahovalo v období 1996-2003 Polsko – viz. tabulka 4.1. Tato hodnota činila 4,14 %. Nejmenší hodnotu zaznamenala ČR v podobě 2,13% průměrného tempa růstu reálného HDP.

Tabulka 4.1 Roční a průměrná tempa růstu reálného HDP zemí V4

Země/Období	PTR 1996-2003	PTR 2004-2017	Max 1996-2003	Min 1996-2003	Max 2004-2017	Min 2004-2017
ČR	2,13 %	2,77 %	4,3 %	-0,6 %	6,9 %	-4,8 %
SR	3,86 %	3,93 %	6,8 %	-0,2 %	10,8 %	-5,4 %
PL	4,14 %	3,95 %	6,5 %	1,2 %	7 %	1,4 %
HU	3,37 %	1,74 %	4,5 %	0 %	5 %	-6,6 %

Pozn.: PTR – Průměrné tempo růstu reálného HDP; Max – Maximální hodnota ročního tempa růstu reálného HDP; Min – Minimální hodnota ročního tempa růstu reálného HDP.

Zdroj: vlastní zpracování.

V roce vstupu do EU dosahovaly země V4 téměř identického tempa růstu reálného HDP. Tempo růstu reálného HDP Slovenska rostlo až do roku 2007, kde dosáhlo maxima mezi zeměmi V4 ve sledovaném období 2004-2017. Česko také pokračovalo v rostoucím trendu tempa růstu reálného HDP, zpomalení však přišlo již v roce 2007. Polsko společně s Maďarskem rok po vstupu do EU zažily zpomalení ekonomiky, následný vývoj byl však rozdílný. Polsko zaznamenalo v roce 2006 zvýšení tempa růstu reálného HDP, Maďarsko však pokračovalo v trendu zpomalování. V roce 2009 přišel v důsledku světové krize pokles růstu u všech zemí V4 krom Polska. Zatímco Polsko zaznamenalo pouze zpomalení tempa růstu na 2,8 %, Maďarsko dosáhlo minimální hodnoty tempa růstu reálného HDP ve sledovaném období po vstupu do EU. Tato hodnota činila -6,6 %. Následný vývoj ukazatele tempa růstu reálného HDP byl u všech zemí V4 obdobný. Při poklesu tempa růstu reálného HDP v roce 2012 však Polsko dosáhlo své minimální hodnoty v období po vstupu do EU, zatímco ostatní země V4 své minimum zaznamenaly v době krize.

Největšího průměrného tempa růstu reálného HDP v období po vstupu do EU dosahovalo Polsko. Tato hodnota činila 3,95 %. Slovensko však mělo průměrné tempo růstu pouze o 0,02 p. b. menší. Nejmenší hodnota PTR činila 1,74 % a byla dosažena Maďarskem. U ČR a SR se průměrné tempo růstu reálného HDP v období 2004-2017 oproti období 1996-2003 zvýšilo. U Polska a Maďarska nastal pokles průměrného tempa růstu reálného HDP po vstupu do EU oproti sledovanému období před vstupem.

4.2 Nezaměstnanost

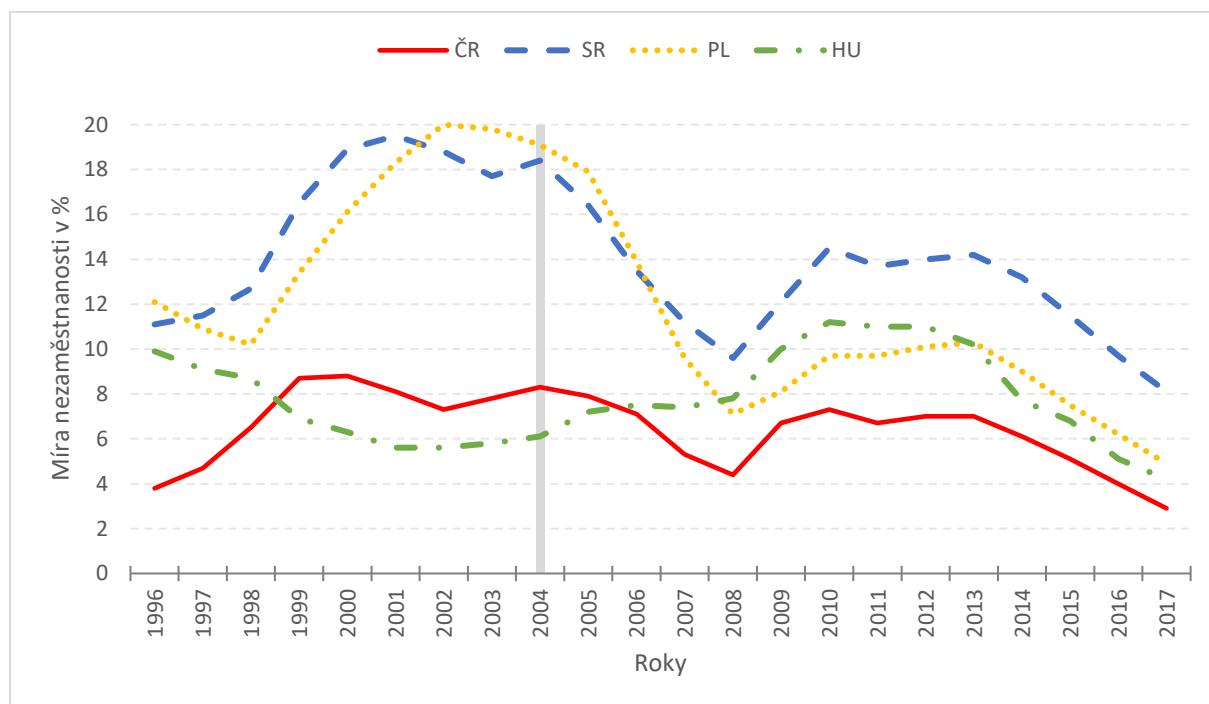
Z makroekonomického hlediska se nezaměstnanost týká obyvatelstva v produktivním věku neboli od ukončení povinné školní docházky do odchodu do penze. Podle Jurečka a kol. (2013) se tato skupina následně dělí na zaměstnané – lidé, kteří pracují na částečný či plný úvazek, a nezaměstnané – nemají zaměstnání, ale aktivně jej hledají. Zaměstnaní a nezaměstnaní společně tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Ostatní lidé v produktivním věku, kteří nemají zaměstnání a ani jej nehledají se řadí do kategorie ekonomicky neaktivního obyvatelstva. Sem patří například studenti, kteří se v denním studiu připravují na budoucí povolání.

Pro výpočet míry nezaměstnanosti se užívá více metod. Například podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu, popřípadě na celkové populaci státu. V této práci je míra nezaměstnanosti vyjádřena jako podíl nezaměstnaných osob na ekonomicky aktivním obyvatelstvu, kde nezaměstnaný je definován jako osoba ve věku 15 až 74 let, která je bez práce, je schopna nastoupit do pracovního poměru během příštích 2 týdnů

a aktivně si hledala práci v posledních 4 týdnech nebo si již práci našla a nastoupí do ní v průběhu příštích 3 měsíců (Eurostat, 2019b). Vývoj míry nezaměstnanosti zemí V4 ve sledovaném období je zobrazen v grafu 4.2. Detailní údaje použité v grafu 4.2 jsou obsaženy v Příloze 2.

Nejnižší hodnoty míry nezaměstnanosti dosahovalo v období před vstupem do EU ČR v podobě 3,8 % - viz. tabulka 4.2. Graf 4.2 ukazuje podobný trend vývoje míry nezaměstnanosti Slovenska a Česka. Slovensko však dosahuje výrazně větších hodnot. Míra nezaměstnanosti Maďarska a Polska do roku 1998 klesala. Po tomto roce se však trend vývoje u těchto zemí rozchází. Zatímco míra nezaměstnanosti v Maďarsku dále klesla a udržovala se na hranici 6 %, v Polsku nastal vzrůstající trend. V roce 2002 tak zaznamenalo Polsko 20% míru nezaměstnanosti, což je nejvyšší hodnota ze zemí V4 před vstupem do EU.

Graf 4.2 Vývoj míry nezaměstnanosti zemí V4 v letech 1996-2017

Zdroj: AMECO, 2019; vlastní zpracování.

Nejvyšší průměr měř nezaměstnanosti v období 1996-2003 zaznamenalo Slovensko – viz. tabulka 4.2. Tato hodnota činila 15,84 %. Nejnižší průměr tohoto ukazatele vykazovala před vstupem do EU Česká republika, a to 6,96 %.

V roce 2004 byla míra nezaměstnanosti nejnižší v Maďarsku a nejvyšší v Polsku. Právě 19,1% polská míra nezaměstnanosti je nejvyšší ze zemí V4 za sledované období po vstupu do EU. Společně s ČR a SR Polsko vykazovalo klesající trend míry nezaměstnanosti do roku 2008. Naopak Maďarská míra nezaměstnanosti rostla až do roku 2010. V průběhu let 2009 a 2010

míra nezaměstnanosti vzrostla i v Česku, Slovensku a Polsku. Od roku 2010 pak na grafu 4.2 můžeme pozorovat paralelní klesající vývoj míry nezaměstnaností u všech zemí V4. Roku 2017 pak dosáhly všechny země svých minimální hodnot míry nezaměstnanosti za sledované období po vstupu do EU. Nejnižší z těchto hodnot byla zaznamenána v ČR, a to 2,9 %.

Tabulka 4.2 Průměr a maximální a minimální hodnota míry nezaměstnanosti zemí V4

Země/Období	Průměr 1996-2003	Průměr 2004-2017	Max 1996-2003	Min 1996-2003	Max 2004-2017	Min 2004-2017
ČR	6,96 %	6,13 %	8,8 %	3,8 %	8,3 %	2,9 %
SR	15,84 %	12,86 %	19,5 %	11,1 %	18,4 %	8,1 %
PL	15,10 %	10,22 %	20 %	10,2 %	19,1 %	4,9 %
HU	7,24 %	8,09 %	9,9 %	5,6 %	11,2 %	4,2 %

Pozn.: Max – Maximální hodnota míry nezaměstnanosti; Min – Minimální hodnota míry nezaměstnanosti.

Zdroj: vlastní zpracování.

Česká republika měla také nejnižší průměr měr nezaměstnanosti v letech 2004-2017, konkrétně 6,13 %. Nejvyššího průměru dosahovalo stále Slovensko. Tato hodnota činila 12,86 %. Avšak jak na Slovensku, tak v Česku i Polsku se průměr měr nezaměstnanosti v období po vstupu do EU snížil oproti sledovanému období před vstupem. Jediné Maďarsko zaznamenalo zvýšení průměru tohoto ukazatele v období 2004-2017 oproti období 1996-2003.

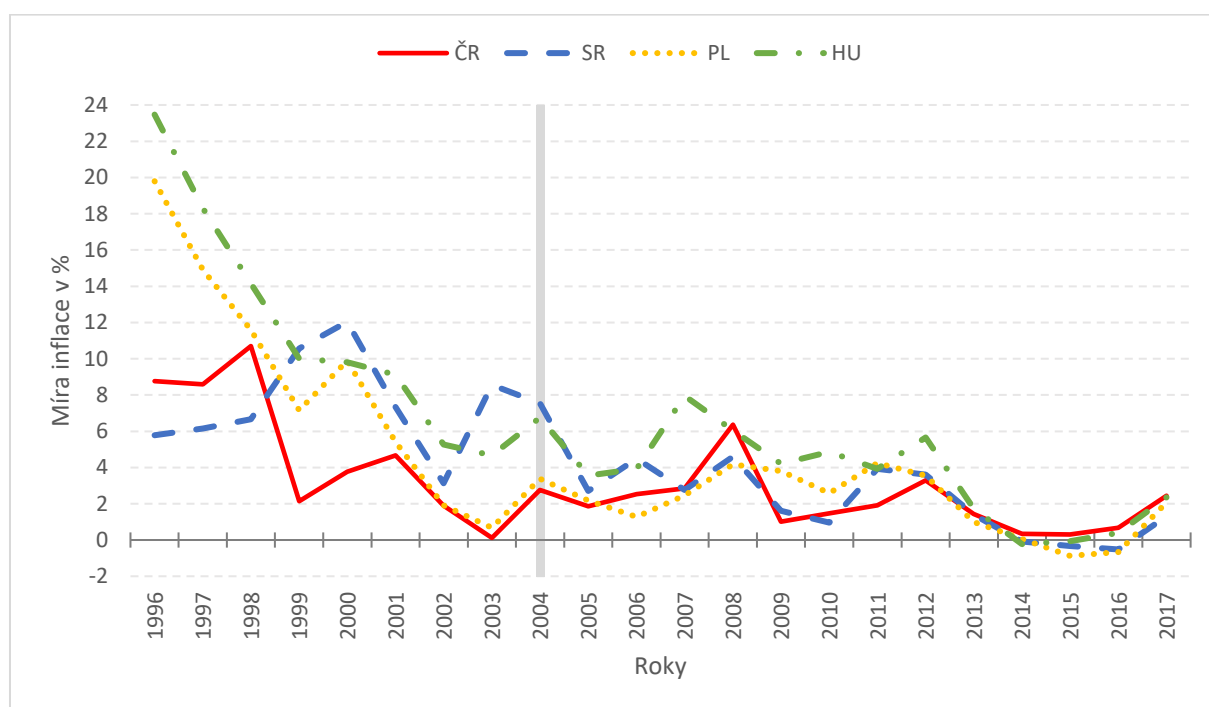
4.3 Inflace

Inflaci můžeme definovat jako zvyšování cenové hladiny, které má za následek snižování kupní síly peněz. Inflaci tak nerozumíme růst cen dílčích druhů výrobků či služeb, ale růst obecné cenové hladiny v daném hospodářství. Jedná se tak o vzestup průměrné cenové úrovně v národní ekonomice, kdy paralelně se zvyšováním obecné cenové úrovně mohou ceny určitých druhů zboží či služeb klesat. Cenovou hladinu můžeme měřit například indexem spotřebitelských cen (CPI), kdy je měření pomocí tohoto indexu založeno na srovnání nákladů na nákup typického spotřebního koše výrobků a služeb ve dvou srovnávaných obdobích. Spotřební koš je souhrnem výrobků a služeb spotřebovávaných typickou domácností. Méně používaným cenovým indexem je cenový index výrobců (PPI). Jak tvrdí Jurečka a kol. (2013), další metodou užívanou k výpočtu inflace je implicitní cenový deflátor (IPD).

Cenové indexy vypovídají o vývoji cenové hladiny, avšak ještě nevyjadřují míru inflace. Ta se rovná procentní změně cenového indexu za určité období. V této práci je použita míra inflace měřena indexem spotřebitelských cen. Na grafu 4.3 je vyobrazen vývoj míry inflace zemí V4 ve sledovaném období. Detailní údaje použité v grafu 4.3 jsou dostupné v Příloze 3.

Nejvyšší hodnoty míry inflace ze zemí V4 v období před vstupem do EU dosahovalo Maďarsko. Tato hodnota činila 23,5 %. Z údajů uvedených v tabulce 4.3 lze vyčíst, že vysoká míra inflace byla zaznamenána i v Polsku. Těchto hodnot země dosahovaly zejména díky transformačním procesům. Na grafu 4.3 lze vidět klesající tendenci míry inflace těchto zemí v dalších letech. V roce 2003 pak zaznamenalo Polsko pouze mírný nárůst míry inflace v podobě 0,7 %. Česko a Slovensko nedosahovaly tak výrazných hodnot míry inflace v období 1996-2003 jako Polsko a Maďarsko. Slovensko v letech 1996-1998 vykazovalo nejmenší míru inflace ze sledovaných zemí. Od roku 1999 do roku 2003 nejnižších hodnot dosahovalo ČR. Nejnižší hodnotu ze zemí V4 ve sledovaném období 1996-2003 tak zaznamenalo Česko. Tato hodnota v roce 2003 činila 0,1 % a hraničila tak s deflací.

Graf 4.3 Vývoj míry inflace zemí V4 v letech 1996-2017

Zdroj: WB, 2019a; vlastní zpracování.

Nejnižšího průměru měř inflace ze zemí V4 v sledovaném období před vstupem do EU dosahovalo Česko. Jak lze vidět v tabulce 4.3, tato hodnota činila 5,08 %. Ve sledovaném období 1996-2003 zaznamenalo nejvyšší hodnotu průměru měř inflace Maďarsko, a to 11,85 %.

V roce 2004 dosahovalo nejvyšší a nejnižší hodnoty míry inflace Slovensko, resp. Česko. V roce 2005 nastal ve všech zemích V4 pokles míry inflace. Jak můžeme vidět na grafu 4.3, v následujících letech se střídala akcelerující inflace s dezinflací. V roce 2007 zaznamenalo Maďarsko 8% míru inflace, což je za období 2004-2017 největší hodnota tohoto ukazatele mezi

zeměmi V4. Od roku 2012 lze pozorovat u všech zemí V4 pokles míry inflace. V roce 2014 dosáhly Slovensko a Maďarsko deflace v podobě -0,1 % resp. -0,2 %. V roce 2015 se k těmto zemím přidalo i Polsko. To v tomto roce zaznamenalo minimální hodnotu míry inflace ze zemí V4 ve sledovaném období 2004-2017 – viz tabulka 4.3. V roce 2016 dosahovaly deflace pouze Polsko a Slovensko. Roku 2017 již všechny země dosahovaly míry inflace v rozmezí 1,3-2,5 %. Česko jako jediná země z V4 nezaznamenalo v období 2004-2017 deflaci.

Tabulka 4.3 Průměr a maximální a minimální hodnota míry inflace zemí V4

Země/Období	Průměr 1996-2003	Průměr 2004-2017	Max 1996-2003	Min 1996-2003	Max 2004-2017	Min 2004-2017
ČR	5,08 %	2,09 %	10,7 %	0,1 %	6,4 %	0,3 %
SR	7,53 %	2,43 %	12 %	3,1 %	7,5 %	-0,5 %
PL	8,92 %	2,09 %	19,8 %	0,7 %	4,2 %	-0,9 %
HU	11,85 %	3,65 %	23,5 %	4,7 %	8 %	-0,2 %

Pozn.: Max – Maximální hodnota míry inflace; Min – Minimální hodnota míry inflace.

Zdroj: vlastní zpracování.

Nejmenší průměr měr inflace ve sledovaném období po vstupu do EU vykazovalo ČR, tentokrát společně s Polskem. Tato hodnota činila 2,09 %. Nejvyšší hodnotu průměru měr inflace znovu zaznamenalo Maďarsko, konkrétně 3,65 %. Ve všech zemích V4 byl průměr měr inflace v období 2004-2017 nižší oproti sledovanému období před vstupem do EU.

4.4 Čistý export

Čistý export uvádí rozdíl mezi vývozem a dovozem zboží a služeb dané země. Výsledná hodnota může dosahovat kladných či záporných hodnot, v závislosti na vztahu hodnoty celkového exportu a importu (Jurečka a kol., 2013). V této práci je pro meziroční srovnání využit podíl čistého exportu na HDP v procentech. Vývoj tohoto ukazatele ve sledovaných zemích za období 1996-2017 je zobrazen v grafu 4.4. Detailní data jsou zaznamenána v Příloze 4.

Maďarsko dosáhlo, jako jediná země z V4 v sledovaném období před vstupem do EU, aktivní vnější bilance zboží a služeb. Vývoz však převyšoval dovoz pouze v letech 1996-1997. Zaznamenalo tak maximální hodnotu tohoto ukazatele v období 1996-2003 ze všech zemí V4 v podobě 1% podílu čistého exportu na HDP – viz tabulka 4.4. Nejnižší hodnotu podílu čistého exportu na HDP zaznamenalo Slovensko v roce 1996. Pouze o 0,04 p. b. vyšší hodnoty dosahovalo také v roce 1998. Po roce 1998 všechny země V4 disponovali pasivní vnější bilancí zboží a služeb až do roku 2003.

Tabulka 4.4 Průměr a maximální a minimální hodnota podílu čistého exportu na HDP zemí V4

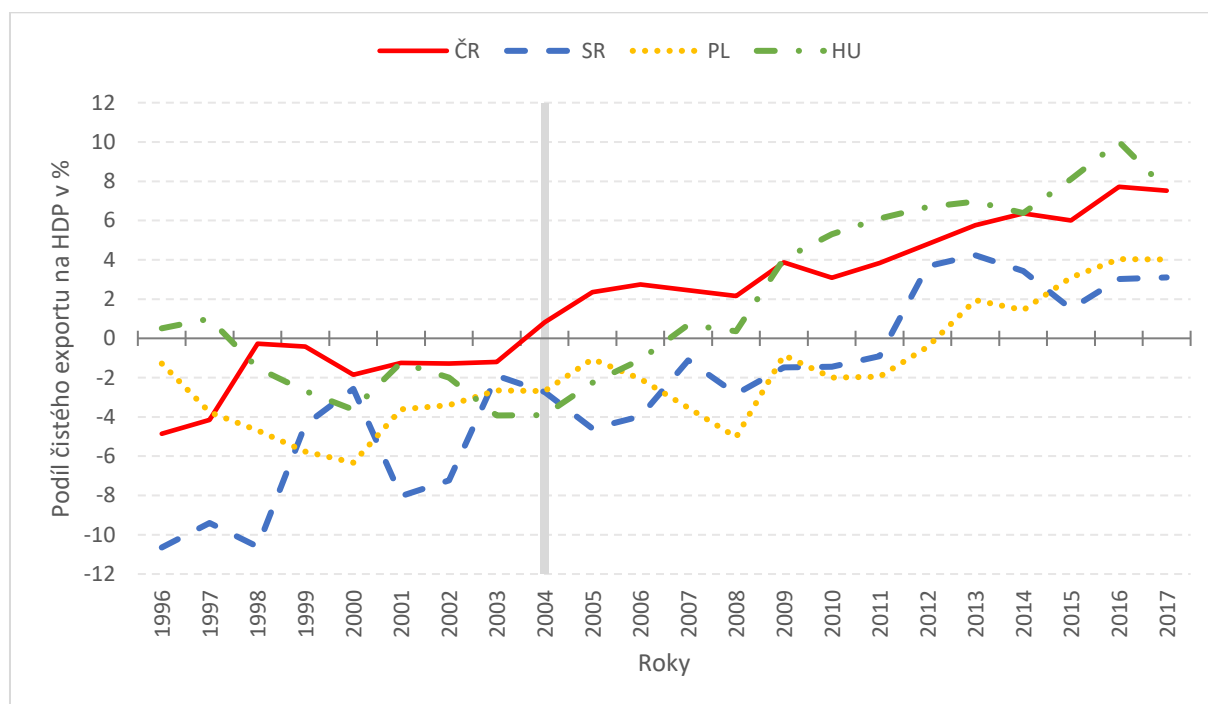
Země/Období	Průměr 1996-2003	Průměr 2004-2017	Max 1996-2003	Min 1996-2003	Max 2004-2017	Min 2004-2017
ČR	-1,91 %	4,25 %	-0,27 %	-4,86 %	7,72 %	0,81 %
SR	-6,85 %	-0,01 %	-1,9 %	-10,65 %	4,23 %	-4,59 %
PL	-3,94 %	-0,36 %	-1,29 %	-6,33 %	4,04 %	-5,04 %
HU	-1,69 %	3,93 %	1 %	-3,93 %	10,01 %	-3,91 %

Pozn.: Max – Maximální hodnota podílu čistého exportu na HDP; Min – Minimální hodnota podílu čistého exportu na HDP.

Zdroj: vlastní zpracování.

Nejnižšího průměru podílu čistého exportu na HDP dosáhlo v sledovaném období před vstupem do EU Maďarsko – viz. tabulka 4.4. Hodnota tohoto ukazatele byla -1,69 %. ČR však dosahovala také nízké hodnoty v podobě -1,91 %. Naopak nejvyššího průměru, -6,85 %, dosáhlo Slovensko.

Graf 4.4 Vývoj podílu čistého exportu na HDP zemí V4 v letech 1996-2017

Zdroj: WB, 2019b; vlastní zpracování.

PTR exportu i importu zboží a služeb, vypočtené vzorcem (4.1), dosahovalo v období 1996-2003 nejvyšších hodnot v Maďarsku. Export zde průměrně rostl o 12,92 % a import o 14,04 %. Nejnížší vypočtená hodnota PTR exportu a importu zboží a služeb byla zaznamenána na Slovensku. Tato hodnota činila 7,26 % resp. 7,53 %. Hodnota PTR exportu zboží a služeb byla pouze o 0,02 p. b. nižší než v ČR – viz tabulka 4.5.

Jako jediná ze zemí V4 vykazovala ČR aktivní vnější bilanci zboží a služeb po vstupu do EU již v roce 2004. Export zboží a služeb převyšoval import této země po celé toto období. Maďarsko dosáhlo kladného čistého exportu v roce 2007. V následujících letech podíl čistého exportu na HDP této země rostl a převyšoval podíl ČR. V roce 2016 dosáhl maxima mezi zeměmi V4 – viz tabulka 4.4. Slovensko a Polsko dosáhly pozitivní hodnoty podílu čistého exportu na HDP až v roce 2012, resp. 2013. Nejnižší hodnoty -5,04 % v letech 2004-2017 dosáhlo Polsko, a to v roce 2008.

I přes signifikantní vývoj Maďarského čistého exportu, nejvyššího průměru podílu čistého exportu na HDP dosáhlo ČR. Slovensko dosáhlo téměř nulové hodnoty průměru tohoto ukazatele – viz tabulka 4.4. Nejnižší průměr podílu zaznamenalo Polsko v hodnotě -0,36 %.

Tabulka 4.5 Průměrná tempa růstu exportu a importu zboží a služeb zemí V4

Země/Období	PTR Exp 1996-2003	PTR Exp 2004-2017	PTR Imp 1996-2003	PTR Imp 2004-2017
ČR	7,28 %	8,34 %	8,32 %	7,21 %
SR	7,26 %	8,33 %	7,53 %	7,02 %
PL	9,84 %	7,46 %	10,85 %	6,96 %
HU	12,92 %	7,44 %	14,04 %	6,11 %

Pozn.: PTR Exp – Průměrné tempo růstu exportu; PTR Imp – Průměrné tempo růstu importu.

Zdroj: vlastní zpracování.

Průměrné tempo růstu importu zboží a služeb ve sledovaném období po vstupu do EU se snížilo oproti sledovanému období před vstupem u všech zemí V4. Nejvyšší hodnoty PTR importu dosahovalo v období 2004-2017 Česko, nejnižší pak Maďarsko – viz tabulka 4.5. Průměrné tempo růstu exportu zboží a služeb však na rozdíl od importu kleslo oproti období 1996-2003 pouze v Polsku a Maďarsku. V ČR a SR PTR exportu vzrostlo. Tak jako u importu, nejvyšší hodnoty dosáhlo Česko, nejnižší Maďarsko. Slovensko však mělo pouze o 0,01 p. b. nižší PTR exportu nežli Česko. Polsko pak o 0,02 p. b. vyšší PTR ve srovnání s Maďarskem. Průměrné tempo růstu importu zboží a služeb převyšovalo u všech zemí V4 v období 1996-2003 průměrné tempo růstu exportu zboží a služeb. Ve sledovaném období po vstupu do EU však PTR exportu převyšuje u všech sledovaných zemí PTR importu. Toto tvrzení potvrzuje vývoj podílu čistého exportu na HDP zobrazený v grafu 4.4.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat vybrané makroekonomické ukazatele zemí Visegrádské čtyřky po vstupu do Evropské unie. K dosažení cíle byla použita komparativní analýza reálného HDP, míry nezaměstnanosti, míry inflace a čistého exportu. Analýza byla provedena pro období 1996-2003 a 2004-2017. Z výsledků vyplývá, že po vstupu do Evropské unie se vývoj těchto ukazatelů pro jednotlivé země V4 liší.

Ze srovnání vývoje reálného HDP vyplývá, že v případě Česka průměrné tempo růstu reálného HDP vzrostlo po roce 2004 oproti sledovanému období před vstupem do EU. Můžeme také konstatovat, že reálný HDP Slovenska a Polska rostl v obou sledovaných obdobích přibližně stejným tempem. Naopak Maďarsko zaznamenalo od roku 2004 pokles průměrného tempa růstu oproti období 1996-2003.

V případě vývoje míry nezaměstnanosti byl zaznamenán v období 2004-2017 pokles průměru měř nezaměstnanosti oproti období 1996-2003 u třech zemí V4 – Česka, Slovenska a Polska. Zejména u Polska a Slovenska se jednalo o významné snížení oproti sledovanému období před vstupem do EU. Podobně jako u HDP, také v případě míry nezaměstnanosti Maďarsko, jako jediná země V4, zaznamenalo rozdílný vývoj. Průměr měř nezaměstnanosti zde od roku 2004 oproti letům 1996-2003 mírně vzrostl.

Od roku 2004 vykazovaly všechny země V4 menší průměr měř inflace než v sledovaném období před vstupem do EU. Nejvýraznější pokles nastal v Maďarsku. Průměr měř inflace této země ve sledovaném období po vstupu do EU poklesl o 8,2 p. b. oproti průměru v období 1996-2003. Nejvyššího průměru měř inflace ze sledovaných zemí v letech 2004-2017 však stále dosahovalo právě Maďarsko. Nejnižší hodnoty ukazatele ze sledovaných zemí po vstupu do EU pak Česko společně s Polskem.

Z vývoje podílu čistého exportu na HDP vyplývá, že ve sledovaném období po roce 2004 dosahovalo v roce vstupu do EU kladných hodnot tohoto ukazatele pouze Česko. Na konci sledovaného období 2004-2017 však vykazovaly aktivní vnější bilanci zboží a služeb všechny země V4. Průměr podílu čistého exportu na HDP tak vzrostl u všech zemí V4 oproti sledovanému období 1996-2003, kde všechny země V4 vykazovaly záporné hodnoty vnější bilance zboží a služeb. Průměrné tempo růstu exportu zboží a služeb v období 2004-2017 vzrostlo oproti sledovanému období před vstupem do EU pouze v ČR a SR. V případě Polska a Maďarska se toto průměrné tempo snížilo. Všechny země však zaznamenaly snížení průměrného tempa růstu importu zboží a služeb v období 2004-2017 oproti období 1996-2003.

Průměrné tempo růstu exportu převyšovalo ve sledovaném období po vstupu do EU průměrné tempo růstu importu u všech zemí V4.

Jaký konkrétní vliv měla na vývoj těchto významných makroekonomických ukazatelů ekonomická integrace, může být předmětem dalšího zkoumání.

Seznam použité literatury

Odborné knihy

BALASSA, Béla A. *Teorie ekonomické integrace*. Praha: Svoboda, 1966. 328 s. ISBN n.a.

BALDWIN, Richard and Charles WYPLOSZ. *The Economics of European Integration*. 4th ed. London: McGraw-Hill Education, 2012. 560 p. ISBN 978-0-07-713172-2.

EL-AGRAA, Ali M. *The European Union: Economics and Policies*. 9th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 489 p. ISBN 978-1-107-00796-3.

HOLMAN, Robert. *Transformace české ekonomiky v komparaci s dalšími zeměmi střední Evropy*. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. 106 s. ISBN 80-902795-6-2.

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. 352 s. ISBN 978-80-247-4386-8.

KAŇA, Radomír. *Evropská unie A*. 2. upravené vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2015. 162 s. ISBN 978-80-248-2202-0.

KARPOVÁ, Eva. *Vývoj ekonomik zemí střední a východní Evropy v letech 1991 až 2003: (stručný přehled)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Oeconomica, 2004. 79 s. ISBN 80-245-0804-4.

MCDONALD, Frank and Stephen DEARDEN. *European Economic Integration*. 4th ed. Harlow, England: Prentice Hall, 2005. 440 p. ISBN 0-273-67908-2.

MORVAY, Karol a kol. *Transformácia ekonomiky: Skúsenosti Slovenska*. Bratislava: Ústav Slovenskej a Svetovej Ekonomiky Slovenskej Akadémie Vied, 2005. 332 s. ISBN 80-7144-143-0.

SANNWALD, Rolf and Jacques STOHLER. *Economic Integration: Theoretical Assumptions and Consequences of European Unification*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1959. 278 p. ISBN 978-1-4008-7725-6.

ZLÝ, Bohumír. *Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace*. Brno: Tribun EU, 2009. 284 s. ISBN 978-80-7399-719-9.

ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky 1989-2004*. Praha: C.H. Beck, 2006. 304 s. ISBN 80-7179-922-X.

Odborné články

BALASUBRAMANIAM, A., S. ABU MANSOR and CH. PUAH. The Relationship between Trade Integration and Economic Growth: Case of ASEAN-5 Countries. *Global Economy Journal*. 2016, vol. 16, p. 745-768. ISSN 1524-5861.

CACERES, Luis R. Economic Integration and Unemployment in Central America. *Journal of Developing Areas*. 2014, vol. 48, p. 43-60. ISSN 1548-2278.

CACERES, Luis R. Economic Integration and Unemployment in Mercosur. *Journal of Economic Integration*. 2011, vol. 26, p. 45-65. ISSN 1976-5525.

CAPORALE, Guglielmo M. and Alexandros KONTONIKAS. The Euro and inflation uncertainty in the European Monetary Union. *Journal of International Money and Finance*. 2009, vol. 28, p. 954-971. ISSN 0261-5606.

DI MAURO, Francesca. The Impact of Economic Integration on FDI and Exports: A gravity Approach. *Centre for European Policy Studies*. 2000, 29 p. ISBN 92-9079-313-9.

DREGER, Christian and Yanqun ZHANG. Does the economic integration of China affect growth and inflation in industrial countries?. *Economic Modelling*. 2014, vol. 38, p. 184-189. ISSN 0264-9993.

EDISON, Hali J. et al. International financial integration and economic growth. *Journal of International Money and Finance*. 2002, vol. 21, p. 749-776. ISSN 0261-5606.

GANČARČÍKOVÁ, Ida. Visegrád (1) - Střední Evropa a spolupráce [online]. 2007. [cit. 2019-03-10]. ISSN 1801-1438. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/visegrad-1-stredni-evropa-a-spoluprace.html>.

HOLOD, Dmytro and Robert R. REED. Regional spillovers, economic growth, and the effects of economic integration. *Economics Letters*. 2004, vol. 85, p. 35-42. ISSN 0165-1765.

CHEN, Jinzhao and Thérèse QUANG. The impact of international financial integration on economic growth: New evidence on threshold effects. *Economic Modelling*. 2014, vol. 42, p. 475-489. ISSN 0264-9993.

LEE, Jong-Wha and Ju Hyun PYUN. North Korea's Economic Integration and Growth Potential. *Asian Economic Journal*. 2018, vol. 32, p. 301-325. ISSN 1351-3958.

LEVINE, Ross and Sara ZERVOS. Stock Markets, Banks, and Economic Growth. *American Economic Review*. 1998, vol. 88, p. 537-558. ISSN 0002-8282.

MELLER, Barbara and Dieter NAUTZ. Inflation persistence in the Euro area before and after the European Monetary Union. *Economic Modelling*. 2012, vol. 29, p. 1170-1176. ISSN 0264-9993.

NEANIDIS, Kyriakos C. and Christos S. SAVVA. Nominal uncertainty and inflation: The role of European Union membership. *Economics Letters*. 2011, vol. 112, p. 26-30. ISSN 0165-1765.

RIVERA-BATIZ, Luis A. and Paul M. ROMER. Economic Integration and Endogenous Growth. *The Quarterly Journal of Economics*. 1991, vol. 106, p. 531-555. ISSN 0033-5533.

ROAF, James et al. 25 Years of Transition Post-Communist Europe and the IMF. *International Monetary Fund*. 2014. ISSN 2071-4157.

TUMWEBAZE, Henry K. Regional Economic Integration and Exports Performance in the COMESA Region (1980-2012). *International Journal of Business and Economics Research*. 2015, vol. 4, p. 11-20. ISSN 2328-7543.

WINTERS, L. Alan and Won CHANG. Regional integration and import prices: an empirical investigation. *Journal of International Economics*. 2000, vol. 51, p. 363-377. ISSN 0022-1996.

ZHOU, Haiwen. Unemployment and Economic Integration for Developing Countries. *Frontiers of Economics in China*. 2015, vol. 10, p. 664-690. ISSN 1673-3444.

ŽÍDEK, Libor. Transformation in Poland. *Review of Economic Perspectives*, 2011, vol. 11, p. 236-270. ISSN 1804-1663.

ŽÍDEK, Libor. Evaluation of Economic Transformation in Hungary. *Review of Economic Perspectives*, 2014, vol. 14, p. 55-88. ISSN 1804-1663.

Elektronické zdroje

AMECO. *Unemployment* [online]. 2019. [cit. 30.4.2019]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/SelectSerie.cfm.

BYDŽOVSKÁ, Marie. *Kořeny a průběh krize eurozóny* [online]. 2019. [cit. 28.2.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>.

COMESA. *COMESA Members States* [online]. 2019. [cit. 21.3.2019]. Dostupné z: <https://www.comesa.int/comesa-members-states/>.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Kritéria konvergence* [online]. 2019a. [cit. 28.2.2019]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Hledání optimální podoby a úrovně kurzu* [online]. 2019b. [cit. 23.3.2019]. Dostupné z:

http://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/6_menova_politika_na_cestech_ke_standardu_v_ypelych_zemi/2_hledani_optimalni_podoby_a_urovne_kurzu/.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Měnová politika fixního kurzu a cílování peněžní zásoby* [online]. 2019c. [cit. 23.3.2019]. Dostupné z:

http://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/6_menova_politika_na_cestech_ke_standardu_v_ypelych_zemi/5_menova_politika_fixniho_kurzu_a_cilovani_penezni_zasoby/.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Ekonomický vývoj na území České republiky* [online]. 2019d. [cit. 23.3.2019]. Dostupné z:

http://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/prurezova_temata_menova_politika/1_ekonomicky_vyvoj_na_uzemi_ceske_republiky.html.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Cílování inflace* [online]. 2019e. [cit. 23.3.2019]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/7_cilovani_inflace/.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Míra inflace, vývoj spotřebitelských cen vybraných výrobků v České republice* [online]. 2017a. [cit. 24.3.2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/61508910/32018118_0304.pdf/e3d2ba2a-de45-44aa-a947-e35f7b5b58dd?version=1.0.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Míra registrované nezaměstnanosti v České republice podle krajů (stav k 31.12.)* [online]. 2017b. [cit. 24.3.2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/46173161/32018117_0507.pdf/4eaa2fa9-8038-4a97-b549-b5020c8e8d3c?version=1.0.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zahraniční obchod v letech 1993-2005* [online]. 2017c. [cit. 24.3.2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20536234/60060601.pdf/a6b15eb0-86f3-4dd4-affe-3ddca3666614?version=1.0>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Základní ukazatele národního hospodářství v České republice* [online]. 2018. [cit. 24.3.2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/62755324/32018118_0401.pdf/961c73c9-bcf7-4152-a17b-362a7bc319aa?version=1.1.

EPRAVO. *Vztahy Evropské unie a Slovenska* [online]. 2000a. [cit. 29.3.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vztahy-evropske-unie-a-slovenska-257.html>.

EPRAVO. *Vztahy Evropské unie a Polska* [online]. 2000b. [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vztahy-evropske-unie-a-polska-253.html>.

EPRAVO. *Vztahy Evropské unie a Maďarska* [online]. 2000c. [cit. 3.4.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vztahy-evropske-unie-a-madarska-242.html>.

EUROPEAN CENTRAL BANK. *Inflation persistence: Facts or Artefacts?* [online]. 2004. [cit. 20.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp371.pdf?8937390db1d6b297202d7d943e7c4afc4>.

EUROSKOP. *Předvstupní pomoc* [online]. 2019. [cit. 24.3.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc/>.

EUROSTAT. *Real GDP growth rate* [online]. 2019a. [cit. 29.4.2019]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tec00115&lang=en>.

EUROSTAT. *Unemployment rate* [online]. 2019b. [cit. 29.4.2019]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tipsun20>.

EUROSTAT. *Goods and services, imports and exports* [online]. 2019c. [cit. 30.4.2019]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/TEC00110>.

EVROPSKÁ UNIE. *Polsko* [online]. 2019. [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/poland_cs#politick%C3%BD-syst%C3%A9m.

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY. *Polska 1989-2014* [online]. 2014. [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5501/13/1/13/oz_polska_1989-2014.pdf.

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY. *Roczne wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych od 1950 roku* [online]. 2019. [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-pot-inflacja-/roczne-wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych/>.

HOLMAN, Robert. *Robert Holman: Měnová krize 1997 byla trest za nezavedení volného floatingu* [online]. 2002. [cit. 25.4.2019]. Dostupné z: <http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=147>.

INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Unemployment rate* [online]. 2018. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/datamapper/LUR@WEO/HUN>.

JESZENSZKY, Géza. *Jeszenszky, Géza: The Origins and Enactment of the "Visegrad Idea"* [online]. 2019. [cit. 25.4.2019]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/the-visegrad-book/jeszenszky-geza-the>.

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL. *External trade in goods in HUF by groups of countries (1991–2003)* [online]. 2007. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_qkt002.html.

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL. *Magyarország 1989–2009* [online]. 2010. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo1989_2009.pdf.

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL. *Time series of consumer price indices (1985–)* [online]. 2019. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_qsf001.html.

LARSEN, Jens A. K.. *The Economic Situation in Poland* [online]. 2002. [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: http://www.nationalbanken.dk/en/publications/Documents/2002/12/2002_MON4_the73.pdf.

MAGYAR NEMZETI BANK. *Annual Report 2000* [online]. 2000. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/letoltes/eves-jelentes-2000-en.zip>.

MAGYAR NEMZETI BANK. *Annual Report 2001* [online]. 2002. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/letoltes/eves-jelentes-2001-en.pdf>.

MAGYAR NEMZETI BANK. *Annual Report 2002* [online]. 2003. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/letoltes/eves-jelentes-2002-en.pdf>.

MAGYAR NEMZETI BANK. *Annual Report 2003* [online]. 2004. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/letoltes/eves-jelentes-2003-en.pdf>.

MERCOSUR. *MERCOSUR Countries* [online]. 2018. [cit. 18.3.2019]. Dostupné z: <https://www.mercosur.int/en/about-mercosur/mercosur-countries/>.

MFČR. *Finanční výpomoc (bail-out)* [online]. 2013. [cit. 28.2.2019]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/f-2394>.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Ekonomický vývoj SR v roku 1994* [online]. 1994. [cit. 30.3.2019]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie%5CVyrocnasprava%5CSVK1994%5CVS1994_kap01.pdf.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa 1996* [online]. 1996. [cit. 30.3.2019]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/Vyrocnasprava/VSNBS96.pdf.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa 1999* [online]. 1999. [cit. 30.3.2019]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/Vyrocnasprava/VSNBS99.pdf.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa 2001* [online]. 2001. [cit. 30.3.2019]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/Vyrocnasprava/VSNBS01.pdf.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa 2003* [online]. 2003. [cit. 30.3.2019]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/Vyrocnasprava/VSNBS03.pdf.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Vybrané ekonomické a menové ukazovatele SR* [online]. 2018. [cit. 30.3.2019]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/OstatnePublik/ukazovatele.pdf.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *1993-1999 (nezávislá MP NBS)* [online]. 2019a. [cit. 28.3.2019]. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/menova-politika/menova-politika-nbs-do-roku-2009/1993-1999-nezavisla-mp-nbs>.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *2000-2004 (implicitné inflačné cielenie)* [online]. 2019b. [cit. 28.3.2019]. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/menova-politika/menova-politika-nbs-do-roku-2009/2000-2004-implicitne-inflacne-cielenie>.

NARODOWY BANK POLSKI. *Annual Report 1997* [online]. 1998. [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: https://www.nbp.pl/en/publikacje/r_roczny/rocz_ang.pdf.

NARODOWY BANK POLSKI. *Annual Report 1998* [online]. 1999. [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: https://www.nbp.pl/en/publikacje/r_roczny/rocz_ang98.pdf.

NARODOWY BANK POLSKI. *Annual Report 1999* [online]. 2000. [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: https://www.nbp.pl/en/publikacje/r_roczny/rocznik99-gb.pdf.

NARODOWY BANK POLSKI. *Annual Report 2000* [online]. 2001. [cit. 2.4.2019]. Dostupné z: https://www.nbp.pl/en/publikacje/r_roczny/rocznik2000_en.pdf.

NARODOWY BANK POLSKI. *The history of central banking in Poland* [online]. 2019. [cit. 1.4.2019]. Dostupné z: https://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/onbp/informacje/historia_bankowosci.html.

OECD. *OECD Economic Surveys: Hungary* [online]. 2000. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: https://read.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-hungary-2000_eco_surveys-hun-2000-en#page1.

OECD. *Globalisation* [online]. 2013. [cit. 25.2.2019]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1121>.

PSP. *Odpověď ministra hospodářství ČSFR Ing. Vladimíra Dlouhého, CSc. na interpelaci podanou skupinou poslanců FS (tisk 179)* [online]. 1990. [cit. 23.3.2019]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t0275_00.htm.

THE WORLD BANK. *Hungary: On the Road to the European Union* [online]. 1999. [cit. 4.4.2019]. Dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/310601468034517461/pdf/multi-page.pdf>.

THE WORLD BANK. *Inflation, consumer prices (annual %)* [online]. 2019a. [cit. 26.4.2019]. Dostupné z: <https://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=FP.CPI.TOTL.ZG#advancedDownloadOptions>.

THE WORLD BANK. *External balance on goods and services (% of GDP)* [online]. 2019b. [cit. 26.4.2019]. Dostupné z: <https://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=FP.CPI.TOTL.ZG#advancedDownloadOptions>.

ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÉ UNIE. *Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění)* [online]. 2012. [cit. 28.2.2019]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF.

WHO. *Globalization* [online]. 2019. [cit. 25.2.2019]. Dostupné z: <https://www.who.int/topics/globalization/en/>.

WTO. *The General Agreement on Tariffs and Trade* [online]. Geneva, 1986. [cit. 26.2.2019]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47.pdf.

ZENKNER, Petr. *Vstup ČR do EU* [online]. 2019. [cit. 24.3.2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>.

ŽĎÁREK, Václav a Petr VYMĚTAL. *Základy makroekonomické analýzy* [online]. 2009. [cit. 02.5.2019]. Dostupné z: https://www.vsem.cz/data/data/sis-texty/studijni-opory-bc/so_km_zma.pdf.

Seznam zkratek

ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie
BENELUX	Společenství Belgie, Lucemburska a Nizozemska
CEFTA	Středoevropská zóna volného obchodu
COMESA	Společný trh pro Východní a Jižní Afriku
CPI	Index spotřebitelských cen (Consumer Price Index)
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DCR	Renta z obchodu zachycená doma
ECB	Evropská centrální banka
EMU	Evropská měnová unie
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EUR	Euro
Euratom	Evropské společenství pro atomovou energii
FCR	Renta z obchodu zachycená v zahraničí
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
GUS	Ústřední statistický úřad Polska (Główny Urząd Statystyczny)
HDP	Hrubý domácí produkt
HU	Maďarsko
HUF	Maďarský forint
IMF	Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund)
IPD	Implicitní cenový deflátor (Implicit Price Deflator)
Kč	Koruna česká
KLDR	Korejská lidově demokratická republika

KSH	Maďarský statistický úřad (Központi Statisztikai Hivatal)
MERCOSUR	Společný trh jihu
MF	Ministerstvo financí
MNB	Maďarská Národní Banka (Magyar Nemzeti Bank)
NATO	Severoatlantická aliance
NBP	Národní banka Polska (Narodowy Bank Polski)
NBS	Národní banka Slovenska (Národná Banka Slovenska)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PL	Polská republika
PPI	Cenový index výrobců (Producer Price Index)
PSP	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
PTR	Průměrné tempo růstu
PZI	Přímé zahraniční investice
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
Sk	Slovenská koruna
SR	Slovenská republika
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
TNK	Transnacionální korporace
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
V4	Visegrádská čtyřka
WB	Světová banka (The World Bank)
WHO	Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)

Seznam tabulek

Tabulka 3.1 Makroekonomické ukazatele Česka v letech 1990-1996	24
Tabulka 3.2 Makroekonomické ukazatele Česka v letech 1997-2003	25
Tabulka 3.3 Makroekonomické ukazatele Slovenska v letech 1990-1996	26
Tabulka 3.4 Makroekonomické ukazatele Slovenska v letech 1997-2003	28
Tabulka 3.5 Makroekonomické ukazatele Polska v letech 1990-1995	29
Tabulka 3.6 Makroekonomické ukazatele Polska v letech 1996-2003	30
Tabulka 3.7 Makroekonomické ukazatele Maďarska v letech 1990-1996	32
Tabulka 3.8 Makroekonomické ukazatele Maďarska v letech 1997-2003	33
Tabulka 4.1 Roční a průměrná tempa růstu reálného HDP zemí V4	36
Tabulka 4.2 Průměr a maximální a minimální hodnota míry nezaměstnanosti zemí V4	39
Tabulka 4.3 Průměr a maximální a minimální hodnota míry inflace zemí V4	41
Tabulka 4.4 Průměr a maximální a minimální hodnota podílu čistého exportu na HDP zemí V4	42
Tabulka 4.5 Průměrná tempa růstu exportu a importu zboží a služeb zemí V4	43

Seznam grafů

Graf 4.1 Roční tempo růstu reálného HDP zemí V4 v letech 1996-2017.....	36
Graf 4.2 Vývoj míry nezaměstnanosti zemí V4 v letech 1996-2017	38
Graf 4.3 Vývoj míry inflace zemí V4 v letech 1996-2017.....	40
Graf 4.4 Vývoj podílu čistého exportu na HDP zemí V4 v letech 1996-2017	42

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10.5. 2019

.....
Martin Kotlář

Seznam příloh

Příloha č. 1 Reálný HDP v cenách roku 2010 a tempo růstu reálného HDP

Příloha č. 2 Míra nezaměstnanosti v %

Příloha č. 3 Míra inflace v %

Příloha č. 4 Podíl čistého exportu na HDP v % a export a import zboží a služeb v cenách roku
2010

Příloha č. 1 Reálný HDP v cenách roku 2010 a tempo růstu reálného HDP

Reálný HDP v mil. EUR

Rok/Země	ČR	SR	PL	HU
1995	105 020,5	35 217,8	190 524,9	69 827,8
1996	109 455,3	37 597,5	202 064,2	69 837,7
1997	108 804,4	39 878,8	215 116,3	72 170,4
1998	108 446,8	41 478,6	225 043,4	75 227,4
1999	110 000,6	41 393,6	235 490,0	77 624,9
2000	114 694,1	41 894,5	246 227,5	80 892,2
2001	118 030,3	43 283,9	249 299,8	83 998,9
2002	119 980,7	45 241,6	254 389,8	87 802,5
2003	124 303,6	47 693,1	263 452,1	91 181,7
2004	130 402,6	50 201,2	276 982,0	95 745,3
2005	138 922,4	53 590,2	286 658,8	99 946,8
2006	148 443,5	58 120,2	304 373,3	103 795,9
2007	156 760,3	64 396,9	325 785,2	104 234,4
2008	160 965,0	68 022,3	339 630,0	105 121,7
2009	153 234,6	64 333,8	349 208,2	98 182,7
2010	156 718,2	67 577,3	361 803,9	98 826,0
2011	159 504,4	69 482,4	379 956,7	100 464,2
2012	158 228,6	70 633,8	386 066,0	98 825,3
2013	157 463,3	71 686,7	391 439,7	100 894,3
2014	161 738,6	73 658,3	404 429,4	105 156,7
2015	170 325,7	76 733,5	419 955,2	108 875,5
2016	174 499,6	79 131,7	432 816,7	111 358,8
2017	182 094,9	81 654,7	453 653,1	115 965,8

Zdroj: Eurostat, 2019a; vlastní zpracování.

Roční tempa růstu reálného HDP v %

Rok/Země	ČR	SR	PL	HU
1996	4,2	6,8	6,1	0,0
1997	-0,6	6,1	6,5	3,3
1998	-0,3	4,0	4,6	4,2
1999	1,4	-0,2	4,6	3,2
2000	4,3	1,2	4,6	4,2
2001	2,9	3,3	1,2	3,8
2002	1,7	4,5	2,0	4,5
2003	3,6	5,4	3,6	3,8
2004	4,9	5,3	5,1	5,0
2005	6,5	6,8	3,5	4,4
2006	6,9	8,5	6,2	3,9
2007	5,6	10,8	7,0	0,4
2008	2,7	5,6	4,2	0,9
2009	-4,8	-5,4	2,8	-6,6
2010	2,3	5,0	3,6	0,7
2011	1,8	2,8	5,0	1,7
2012	-0,8	1,7	1,6	-1,6
2013	-0,5	1,5	1,4	2,1
2014	2,7	2,8	3,3	4,2
2015	5,3	4,2	3,8	3,5
2016	2,5	3,1	3,1	2,3
2017	4,4	3,2	4,8	4,1

Zdroj: Eurostat, 2019a; vlastní zpracování.

Příloha č. 2 Míra nezaměstnanosti v %

Rok/Země	ČR	SR	PL	HU
1996	3,8	11,1	12,1	9,9
1997	4,7	11,5	10,9	9,1
1998	6,5	12,7	10,2	8,7
1999	8,7	16,5	13,4	6,9
2000	8,8	18,9	16,1	6,3
2001	8,1	19,5	18,3	5,6
2002	7,3	18,8	20	5,6
2003	7,8	17,7	19,8	5,8
2004	8,3	18,4	19,1	6,1
2005	7,9	16,4	17,9	7,2
2006	7,1	13,5	13,9	7,5
2007	5,3	11,2	9,6	7,4
2008	4,4	9,6	7,1	7,8
2009	6,7	12,1	8,1	10
2010	7,3	14,5	9,7	11,2
2011	6,7	13,7	9,7	11
2012	7	14	10,1	11
2013	7	14,2	10,3	10,2
2014	6,1	13,2	9	7,7
2015	5,1	11,5	7,5	6,8
2016	4	9,7	6,2	5,1
2017	2,9	8,1	4,9	4,2

Zdroj: AMECO, 2019; vlastní zpracování.

Příloha č. 3 Míra inflace v %

Rok/Země	ČR	SR	PL	HU
1996	8,8	5,8	19,8	23,5
1997	8,6	6,1	14,9	18,3
1998	10,7	6,7	11,6	14,2
1999	2,1	10,6	7,2	10,0
2000	3,8	12,0	9,9	9,8
2001	4,7	7,3	5,4	9,1
2002	1,9	3,1	1,9	5,3
2003	0,1	8,6	0,7	4,7
2004	2,8	7,5	3,4	6,7
2005	1,9	2,7	2,2	3,6
2006	2,5	4,5	1,3	3,9
2007	2,9	2,8	2,5	8,0
2008	6,4	4,6	4,2	6,0
2009	1,0	1,6	3,8	4,2
2010	1,5	1,0	2,6	4,9
2011	1,9	3,9	4,2	3,9
2012	3,3	3,6	3,6	5,7
2013	1,4	1,4	1,0	1,7
2014	0,3	-0,1	0,1	-0,2
2015	0,3	-0,3	-0,9	-0,1
2016	0,7	-0,5	-0,7	0,4
2017	2,5	1,3	2,1	2,3

Zdroj: WB, 2019a; vlastní zpracování.

Příloha č. 4 Podíl čistého exportu na HDP a export a import zboží a služeb v cenách roku 2010

Podíl čistého exportu na HDP v %

Rok/Země	ČR	SR	PL	HU
1996	-4,86	-10,65	-1,29	0,50
1997	-4,15	-9,41	-3,76	1,00
1998	-0,27	-10,61	-4,70	-1,51
1999	-0,42	-4,40	-5,77	-2,69
2000	-1,85	-2,57	-6,33	-3,64
2001	-1,25	-8,03	-3,62	-1,23
2002	-1,28	-7,23	-3,41	-2,01
2003	-1,20	-1,90	-2,65	-3,93
2004	0,81	-2,74	-2,68	-3,91
2005	2,35	-4,59	-1,06	-2,25
2006	2,74	-3,98	-2,06	-1,09
2007	2,45	-1,12	-3,53	0,69
2008	2,16	-2,83	-5,04	0,37
2009	3,88	-1,48	-0,86	4,04
2010	3,09	-1,45	-2,00	5,31
2011	3,83	-0,91	-1,96	6,10
2012	4,80	3,67	-0,44	6,68
2013	5,76	4,23	1,95	6,97
2014	6,36	3,43	1,44	6,38
2015	6,00	1,50	3,10	8,10
2016	7,72	3,01	4,04	10,01
2017	7,52	3,10	4,02	7,56

Zdroj: WB, 2019b; vlastní zpracování.

Export zboží a služeb v mil. EUR

Rok/Země	ČR	SR	PL	HU
1995	28 088,8	15 430,6	40 983,8	15 698,4
1996	28 803,5	15 215,9	45 620,2	17 142,9
1997	30 995,6	16 736,5	51 187,3	21 043,7
1998	33 989,7	16 299,5	58 476,7	24 314,8
1999	35 761,1	17 947,4	57 002,3	27 183,4
2000	41 055,2	19 291,6	70 462,1	33 964,5
2001	44 932,1	21 343,3	72 614,7	36 960,7
2002	45 345,5	22 845,4	76 122,9	39 076,7
2003	49 348,3	27 047,7	86 856,3	41 521,8
2004	64 015,5	32 688,9	91 106,7	48 961,1
2005	75 670,8	36 899,2	100 095,1	55 264,4
2006	86 484,9	45 356,3	115 671,8	66 057,4
2007	96 022,6	51 979,4	127 285,4	76 705,7
2008	100 080,6	53 548,7	136 272,8	82 004,8
2009	90 246,3	44 572,0	128 169,1	72 656,1
2010	103 480,3	51 585,3	144 921,0	80 868,8
2011	112 965,0	57 779,5	156 314,1	86 162,4
2012	117 799,0	63 156,8	163 479,9	84 616,7
2013	118 019,2	67 366,0	173 423,5	88 153,7
2014	128 228,3	69 985,0	184 999,6	96 166,2
2015	135 944,1	74 160,9	199 233,2	103 098,1
2016	141 844,2	78 242,4	216 863,1	108 327,9
2017	151 380,5	82 862,6	237 359,8	113 440,9

Zdroj: Eurostat, 2019c; vlastní zpracování.

Import zboží a služeb v mil. EUR

Rok/Země	ČR	SR	PL	HU
1995	27 566,7	16 604,1	38 727,6	15 949,2
1996	30 813,1	19 521,3	49 271,3	17 082,3
1997	32 611,8	21 500,0	59 758,2	21 188,1
1998	34 403,2	21 264,1	70 847,1	25 980,0
1999	36 063,2	20 504,6	71 605,4	29 431,7
2000	41 294,0	21 859,5	82 691,6	36 238,3
2001	45 933,0	26 000,5	78 331,0	38 343,3
2002	48 154,7	27 498,0	80 510,2	41 670,4
2003	52 302,5	29 691,4	88 248,2	45 625,0
2004	65 949,8	36 102,7	95 411,2	53 510,9
2005	74 412,1	41 631,6	101 386,8	57 709,9
2006	82 953,7	49 765,0	119 757,2	66 658,6
2007	93 625,9	54 464,7	138 665,0	75 927,7
2008	96 638,3	56 408,0	151 874,7	80 503,9
2009	85 987,6	45 822,2	133 066,3	68 653,9
2010	98 634,6	52 566,9	152 150,1	75 624,9
2011	105 244,6	57 635,6	160 988,6	78 978,7
2012	108 045,7	59 099,0	160 545,7	76 227,2
2013	108 115,9	62 413,6	163 244,8	79 668,4
2014	118 986,3	65 393,1	179 585,0	88 405,7
2015	127 056,5	70 656,4	191 451,2	93 523,6
2016	130 606,2	73 069,5	206 078,8	97 128,6
2017	138 366,6	76 960,1	226 704,9	104 651,2

Zdroj: Eurostat, 2019c; vlastní zpracování.